

KOSTANJEVIŠKE NOVICE

Glasilo občine Kostanjevica na Krki | Brezplačni izvod | Oktober 2009 | Številka 43

Obrazložitev občinskih priznanj 7

Intervju Nina Kušljan 16

Sušilnica hmelja 22

Intervju Klub jamarjev 24

KOSTANJEVIŠKENE NOVICE

Izdaja

Občina Kostanjevica na Krki

Ljubljanska cesta 7

8311 Kostanjevica na Krki

E-mail

kostanjeviske.novice@gmail.com

UREDNIŠTVO

Odgovorni urednik

Goran Milovanović

Uredniški odbor

Marjana Krhin

Alenka Žugič Jakovina

Matic Skušek

Alja Pincolič

Matej Jordan

Lektor:

Jakob Gašpir

OBLIKA

Oblikovanje

Janja Grubar

Urejanje fotografij

Matej Jordan

Fotografija na naslovnici

Uroš Abram

Tisk

Aljoša Mihelin

Naklada

1000 izvodov

Foto: **Matej Jordan**

Leto se je globoko prevesilo v drugo polovico

in čeravno nas letos vreme še vedno razvaja s toplimi dnevi in je v Krki mogoče tu in tam videti še kakšnega plavalca, pa jutranje meglice, ki se dvigajo z utrujenih njiv, opozarjajo na čas, ko bomo ponovno delali letni obračun in se pripravljali, da obrnemo nov list. Ni lepšega, ko nam v takšno megleno jutro veter v nosnice prinese vonj po toplu, dišečem kruhu. Tega v Kostanjevici že dolgo ni več, čeprav mnogi po njem hrepenimo, saj je kruh mogoče ena najbolj neposrednih asociacij na življenje, in teh je na otoku vedno manj. Nostalgija po tem bo še močnejša, ko boste prebrali intervju s potomko nekdanjega kostanjeviškega peka.

V pogovoru vam predstavljamo tudi enega od najštevilčnejših in mogoče najaktivnejših kostanjeviških društev, Klub jamarjev Kostanjevica na Krki. Povedali so nam vse o njihovem visokem jubileju, kot tudi o tem kaj bodo delali v bodoče.

V reportaži vam opisujemo tudi moža, ki ga lahko dnevno srečujete, ko tik pod noč priteče ali prikolesari mimo in pokima v pozdrav. Janijeve izjemne rezultate beležimo že vrsto let, zato vam ga tokrat tudi bližje predstavljamo.

Če je v tem času trgatve nekoliko manj politike (ta, če se malo pošalim, v vinorodnih krajih za časa trgatve vsekakor ni na prvem mestu), vam je nekoliko več obljubljam za decembrsko številko; tako tudi gospodarstvo, saj bo potrebno namreč pogledati, kaj smo v tem letu naredili in koliko je naše kraje oplazila svetovna gospodarska kriza.

Ko smo vas že zgoraj dražili z omamnim vonjem po kruhu, koliko se vas še spomni močnega vonja po sušenju hmelja, ki je pred mnogimi leti visel nad Kostanjevico v teh mesecih? Tudi o tem vam pišemo v tej številki.

| Goran Milovanović

1854-9284

Fotografiji: arhiv Prforcenhaus

PRFORCENHAUS NA TRIGLAVU

23. in 24. avgusta so najvišji vrh Slovenije. Triglav obiskala kar tri društva Kostanjeviške občine: Etnološko društvo Prforcenhaus, Planinsko društvo Polom in novoustanovljeno Turistično društvo iz Orehovca. Pohoda se je udeležilo 37 nadebudnih planincev, v anale zgodovine Prforcenhausu pa se bo med drugim zapisal tudi zato, ker so najvišji slovenski vrh s svojo navzočnostjo počastili kar štirje predsedniki Prforcenhausu, trije nekdanji (Andrej Jordan - Šuli, Andrej Kerin - Kičo in Brane Čuk) ter aktualni Toni Klemenčič. Ponos nad lepoto slovenskih gora, ki so v avgustovskem soncu še posebej zažarele, je kanonika Andreja Kerina vzpodbudil, da je v višavju in odet v popolno kanoniško opravo zapel nekaj šelmarijskih litanij.

| Jana Drašler

PRIZNANJE TURISTIČNE ZVEZE ZA UREJENOST

V petek, 25. septembra 2009, je bila na brežiškem gradu osrednja prireditev Turistične zveze Posavja, regijsko ocenjevanje v okviru projekta "MOJA DEŽELA - LEPA IN GOSTOLJUBNA". Na njej so podelili priznanja za najlepše urejene kraje, mesta, šole in vrtnice. V kategoriji šol, zgrajenih pred letom 1980, je Osnovna šola Jožeta Gorjupa prejela POSEBNO PRIZNANJE za ohranjanje in varstvo kulturne dediščine, vrtec pri naši osnovni šoli pa je med vsemi vrtnicami v posavskih občinah (Radeče, Sevnica, Krško, Brežice, Kostanjevica na Krki) osvojil TRETJE MESTO. V kategoriji izletniških krajev je Kostanjevica na Krki zasedla 1. mesto.

Turistične nagrade 2009
| Foto: Davor Lipej

JESENSKI MESTNI SEJEM

v petek, 9. septembra 2009, je zavod Otok organiziral jesenski Mestni sejem v starem mestnem jedru Kostanjevice na Krki. Tokrat je bil sejem predvsem v veliko veselje otrok, saj je zavod za njih pripravil pestro izbiro novih igralk, ki so jih otroci ocenjevali in se z njimi igrali. Rokodelci so na tržnici poskrbeli, da so se otroci seznanili z njihovim delom in jih naučili svojih veščin. Velik obisk sejma že kaže svoje prve rezultate. V zavodu tako pripravljamo akcijo za nabór najbolj zanimivih spominkov in se pripravljamo na zimski Mestni sejem, ki bo v decembru. (več na: www.zavodotok.blogspot.com)

| Vesna Hrovat

Foto: Jurij Baznik

MODERNIZIRANA CESTA ČRNEČA VAS VRBJE - VRTAČA

Od konca avgusta, natančneje 28.08.2009, smo v kostanjeviški občini bogatejši za slabega dva kilometra obnovljene ceste od naselja Črneča vas do naselij Vrtača in Vrbeje. Prej makadamska pot, je delno vodila k tistemu česar ne želimo in sicer depopulaciji (praznjenju vasi) obmejnih območji občine in hkrati države. Obnova dela cestišča je Občino Kostanjevica na Krki sicer stala 145 tisoč evrov, a njena dejanska vrednost je veliko večja. Prebivalci omenjenih vasi so z obnovo ceste več kot zadovoljni.

| Alja Pincolič

Cesto so odprli župan Kostanjevice Mojmir Pustoslemšek, občinski svetnik Jožko Cunk in župan Krškega in poslanec državnega zbora RS Franc Bogovič
| Foto: Matej Jordan

PREDAVANJE DR. DUŠKE KNEŽEVIĆ HOČEVAR

V sklopu mednarodne raziskovalne delavnice etnologije in dokumetarne-ga filma, ki ga v Kostanjevici na Krki organizirajo Zavod Liminal (Slo), Klub študentov etnologije Domaći (Hr) ter Društvo zaveznikov mehkega pristan-ka – Luksuz produkcija iz Krškega, je v ponedeljek popoldan v Lamutovem likovnem salonu Galerije Božidar Jakac

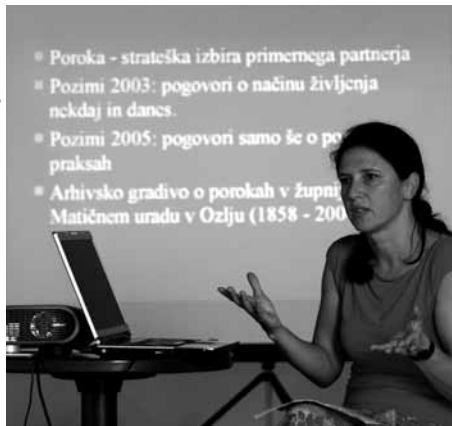
kot gostujoča predavateljica svoj projekt predstavila tudi dr. Duška Knežević Hočevar, Višja znanstvena sodelavka in predstojnica Družbenomedicinskega inštituta ZRC SAZU.

V svojem predavanju je predstavila izsledke bilateralnega projekta, ki ga je v dveh letih opravila multidiscipli-narna skupina raziskovalcev na po-dročju obmejnega pasu med Slovenijo in Hrvaško – obmejna naselja v dolini Kolpe in zahodne Žumberačke krajine.

Tema njenega raziskovanja, ki nam ga je predstavila, so bile poročne strategije potomcev Uskokov ob slovensko-hrvaški meji. Predavanje z naslovom: Ali se Žumberčani večinoma poročajo med seboj? – primer župnije v Radatovičih, je udeležencem raziskovalnih delavnic prineslo mnogo zanimivih iztočnic za njihove terenske raziskave na področju zaselkov na obrobju Gorjancev v Občini Kostanjevica na Krki.

| Jana Drašler

Foto: Matej Jordan

Srečanje v Žumberku | Foto: Jana Drašler

Foto: Matej Jordan

OBRALI POTOMKO NAJSTAREJŠE TRTE

Društvo vinogradnikov Kostanjevica na Krki je v nedeljo pripravilo trgategv potomke najstarejše trte na svetu, trte z mariborskega Lenta. Leta 2002 so jo posadili za Galerijo Božidar Jakac in od takrat je obrodila že sedmič. Letošnji pridelek je bil sicer skromnejši kot leto poprej, kljub vsemu pa so napolnili brento. Iz grozdja bo tudi letos nastalo protokolarno vino. Ob tem lahko kot zanimivost izpostavimo, da so leta 2007 trgategv potomke najstarejše trte prav tako pripravili v drugem oktobrskem vikendu. V letu 2008 so trgategv pripravili teden prej, 5. oktobra.

| Matej Jordan

PROSLAVA OB 65. OBLETNICI USTANOVITVE ŽUMBERAČKE BRIGADE

Združenje borcev za vrednote NOB Kostanjevica na Krki je 26. septembra organiziralo prevoz na proslavo v čezmejni Žumberak, točneje v Žamarijo pri Kostanjevcu, kjer je potekala svečana proslava ob 65. obletnici ustanovitve Žumberačke brigade. Kot sosednja občina je namreč kostanjeviško Združenje borcev prejelo vabilo organizatorja Udruge antifašističnih boraca i anti-fašista Samobor, naj se pridružijo pri izvedbi bogatega programa. Pot, ki se je začela ob sedmih zjutraj, je potekala mimo glavnega mejnega prehoda Bregana skozi vasi Grdanci, Stojdraga, Pokleka, Nova Sela, vse do kraja proslave. Svečana proslava se je pričela ob enajsturi pri spomeniku brigadi. Po himni in položitvi venca so prisotne pozdravili županja Ozlja Biserka Vranič, načelnik občine Žumberak Zdenko Šiljak, župan občine Samobor Krešo Beljak, republiški tajnik Pero Rajčič, v imenu republiškega odbora Zveze borcev Slovenije pa tudi general Lado Kocman ter predse-

dnik Združenje borcev za vrednote NOB Kostanjevica na Krki, Vilijem Punčuh, ki je v svojem govoru poudaril: »Ves čas vojne - od leta 1941 do osvoboditve - od prvih žarišč vstaje naprej so bile na tem področju vodene težke borbe proti nemškimi, italijanskimi, ustaškimi, belogardističnim in domobranskimi enotam, v katerih so sodelovale hrvaške in slovenske partizanske enote in tako skovale trajno prijateljstvo in pobratenje po krvi in po orožju na bojnem polju«. Zato je izrazil željo, »da se združenji srečujeta dvakrat letno, in sicer enkrat na Žumberku in enkrat na Gorjancih. Tako krepimo medsosedske odnose in prijateljstvo, ki ima svoje korenine pove-zovanja in sožitja še iz časov divjanja 2. svetovne vojne po Evropi«. Njihov vzajemni apel je bil, naj vrednot NOB ne povozi čas in ne liberalne ideologije. Kulturno-umetniški program so obar-vale bele noše upokojske folklorne skupine iz Jastrebarskega, ki so se vrtele ob zvokih tambure. Svečani proslavi je sledilo prešerno druženje ob značilnih koruznih žgancih v bližnjem gostišču »Žumberački raj«.

| Jana Drašler

NEŽINA NOVA OBLAČILA

Kostanjevičani vsako sedmo leto romajo na Kum. S seboj vsakič prinesejo skrbno krojeno in sešito žensko obleko. Na oltarju se poklonijo Sveti Neži in jo preoblečejo. Zakaj? Tako namreč veleva tradicija, ki temelji na ljudski bajki. Kronist avgusta leta 1869 zapiše takole: "Zanimivo je bilo videti romarje iz Kostanjevice, kateri vsled stare navade vsako

sedmo leto na hrib prihajajo in prinašajo darov za cerkev; med temi težko svečo, ktera tehta 14 liber."

To svečo so darovali prebivalci dolenskega mesteca v zahvalo, ker so bili rešeni velike povodnji, ki je grozila, da bo uničila mesto ob vodi. Ena od mnogih legend, povezanih s Kumom in našo občino, je ta, da je prav sveta Neža rešila Kostanjevico na Krki. Pred stoletji je namreč dolensko pokrajino zajelo hudo neurje. Ljudje iz Kostanjevice so molili

obrnjeni proti Kumu in prosili Nežo, naj jim pomaga. Kot po čudežu so poplave prizanesle prav Kostanjevici in takratni prebivalci so se zaobljubili, da bodo zaradi tega sveti Neži na Kum vsako sedmo leto prinesli nova oblačila in se ji na tak način zahvalili. Tudi letos, zadnjo nedeljo v avgustu, se niso odrekli tej tradiciji. Res so prišli in Neži po sedmih letih znova prinesli novo obleko. Ta je bila tudi tokrat sešita pri gospodu Drobniču.

| Alja Pincolič

Foto: **Jani Zakšek**

Foto: **Mitja Mladkovič**

KVATRNA NEDELJA NA SLINOVCAH

Pri cerkvi Sv. Matere Božje na Slinovcah so se krajani po aprilskem blagoslovu konj že drugič letos zbrali v večjem številu. Vsako jesen se verniki srečajo na »kvatrnih nedeljah« ali pogovorno »kvatrancih«, ki je bila letos 20. septembra. Tradicija poleg blagoslova predvideva številčen obisk, obilo hrane in pijače ter številne prodajalce oblek, suhe robe, igrač in drugih malenkosti. Vse to smo videli tudi letos, ko je po dolgem času vreme spet služilo in je bila kolona romarjev in obiskovalcev, ki so pešačili proti Slinovcam večja in veliko bolj nasmejana kot poprejšnja leta.

| Alja Pincolič

Kvatrna maša v cerkvi na Slinovcah | Foto: **Matej Jordan**

NOVO VODSTVO TURISTIČNEGA DRUŠTVA KOSTANJEVICA NA KRKI

Kar nekaj Krke je preteklo, odkar se je zadnjič sestal zbor članov turističnega društva. To se je ponovno zgodilo 29. aprila letos.

Na zboru članov Turističnega društva Kostanjevica na Krki je bilo poleg sprejetja novega statuta društva, ki je potreboval uskladitev z Zakonom o društvih, izvoljeno tudi novo vodstvo. Predsednik društva je postal Gregor Jordan, upravni odbor pa po novem sestavljajo še Nina Janškovec, Jana Drašler, Gorazd Šošter, Matej Drobnič, Alja Pincolič, Alenka Unetič, Matic Tršar ter Helena Rožman.

Glede na to, da je bilo delovanje TD v preteklih letih nekoliko okrnjeno, čaka novo ekipo ogromno dela. V letošnjem letu smo si zastavili kar nekaj projektov, ki so že v teku, v pripravi pa je tudi plan dela turističnega društva za naslednja tri leta.

Tekoči projekti za katere so aktivnosti že v polnem teku so:

1. Sodelovanje na sejmu turizem in

- prosti čas s ponatisom in dopolnitvijo zloženk,
2. Organizacija prireditve "Jesen na tamalem plac",
3. Vzpostavitev krožka "turistični podmladek na OŠ Jožeta Gorjupa",
4. Postavitev turističnih smerokazov ob avtocesti Ljubljana – Obrežje ter na novih rondojih obvoznice Kostanjevica na Krki,
5. Zamenjava dveh dotrajanih turističnih tabel v Kostanjevici,
6. Sanacija oziroma rekonstrukcija mostička čez Studeno ob sotočju s Krko.

Do sedaj pa je bil realiziran poseben projekt, ki smo ga poimenovali "Živi informatiki". Gre za izdelavo priložnostnih majic, ki smo jih razdelili med posamezne prebivalce Kostanjevica, ki so kakorkoli povezani s turizmom oziroma se veliko gibljejo po mestu, bodisi peš bodisi na kolesu. Majice so izdelane z namenom, da mimoidočega turista opozorijo, da je ta oseba tista, ki jo lahko vprašajo po turistični ponudbi kraja, za smer, oziroma karkoli kar jih zanima. Označene so namreč z velikim i-jem (I) ter vsebu-

jejo nekaj osnovnih podatkov o kraju. Ti ljudje naj bi delovali kot premični in osebni turistični informatiki, ki bi posredovali informacije vsem, ki bi jih iskali. Teh pa ni malo.

Ponovno želimo vzpostaviti predvsem funkcijo veznega člana med vsemi turističnimi ponudniki v Občini Kostanjevica na Krki, kar je tudi ena glavnih nalog turističnega društva. Upamo tudi na čim boljše in konstruktivno sodelovanje z Občino Kostanjevica na Krki na vseh področjih.

Na koncu naj povabimo vse, ki bi želeli kakorkoli sodelovati in pomagati pri ustvarjanju in oblikovanju bodisi turistične ponudbe Kostanjevica na Krki ali podobe kraja v katerem živimo, da osebno stopite do kogarkoli od zgoraj naštetih, ali pa nas kontaktirate preko naslova:

TD Kostanjevica na Krki

Ulica talcev 20

8311 Kostanjevica na Krki

za Turistično društvo Kostanjevica na Krki

| Alenka Unetič

**KOSTANJEVIŠKI
PIHALNI ORKESTER
VABI V SVOJE VRSTE**

Pihalni orkester Kostanjevica na Krki v svoje vrste vabi nove člane. Vsi, ki jih tovrstna glasba veseli, lahko pridejo na vaje vsako nedeljo ob 9:30 uri v dvorano bivše Restavracije pod Gorjanci, kjer ima orkester svoje prostore.

Vljudno vabljeni!
Pihalni orkester Kostanjevica na Krki

Foto: Matej Jordan

OBRAZLOŽITEV OBČINSKIH PRIZNANJ

Kostanjeviški srebrnik za leto 2009 prejme Stanka Sikošek Černoša za dolgoletno vodenje in delovanje v Krajevni organizaciji Rdečega križa Kostanjevica na Krki.

Predlagatelj: Osnovna šola Jožeta Gorjupa

Obrazložitev: Gospa Stanka se je rodila v vasi Vojsko pri Podsredi, kjer je skupaj s tremi sestrami in posvojemcem spoznala zahtevno življenje med kozjanskimi hribi. Osnovno šolo je obiskovala v Krškem, potem pa jo je pot zanesla v Ljubljano, kjer je končala Srednjo farmaceutsko šolo.

V Kostanjevico se je preselila leta 1962 in do leta 1994, ko se je upokojila, vodila izpostavo Lekarne Krško v Kostanjevici. Letos mineva tudi 18 let, odkar je prevzela vodenje Krajevne organizacije Rdečega križa Kostanjevica na Krki.

Humano poslanstvo, ki ga opravlja skupaj z zagnanimi prostovoljkam, je v teh letih ves čas nadgrajevala, njena organizacija pa je prisotna povsod tam, kjer so ljudje, ki potrebujejo pomoč, spodbudo ali le toplo besedo. Vsako leto pripravi srečanje starejših občanov, mlade mame in dojenčke pa obišče z darilom dobrodošlice, sodeluje pri zbiranju pomoči socialno ogroženim in zanje poskrbi z ustreznimi paketi pomoči.

Hkrati skrbi za širjenje humanitarne dejavnosti tudi med najmlajše člane naše skupnosti, saj sodeluje pri sprejemanju učencev v skupnost mladih članov Rdečega križa.

Za njeno dolgoletno dobrodelno poslanstvo ji Občina Kostanjevica na Krki podeljuje priznanje Kostanjeviški srebrnik.

Kostanjeviški srebrnik za leto 2009 prejme Peter Luštek za

dolgoletno delovanje v Društvu vinogradnikov in Društvu domačih kolin Kostanjevica na Krki.

Predlagatelj: Društvo Vinogradnikov in Društvo domačih kolin Kostanjevica na Krki
Obrazložitev: Gospod Peter Luštek je že od svojega v priхода v Kostanjevico na Krki aktiven član naše skupnosti. Kot vodilni mož v bivši tovarni Iskra je do svoje upokojitve deloval na širšem gospodarskem in političnem področju. Tudi po upokojitvi je nadaljeval s svojim delom na društvenem področju kot aktiven član Društva vinogradnikov, ki je od leta 2000 do 2005 organiziralo prireditve »Teden cvička«, nadaljuje pa s tradicijo ocenjevanja vin in organizacijo izobraževalnih predavanj na področju zaščite vinogradov in kletarjenja. Zadnja leta se je pridružil še Društvu domačih kolin, ki vsako leto organizira prireditvi Praznik domačih kolin in

Praznik kruha, vina in suhega sadja. Gospod Peter je kot blagajnik društva zaslužen, da društvu kljub recesiji vsako leto izpeljeta zastavljene programe. Za njegovo požrtvovalno delo mu Občina Kostanjevica na Krki poklanja priznanje Kostanjeviški srebrnik.

Kostanjeviški srebrnik za leto 2009 prejme Toni Homan za vodenje Pihalnega orkestra Kostanjevica na Krki.

Predlagatelj: Pihalni orkester Kostanjevica na Krki

Obrazložitev: Letos mineva 15 let od kar se je gospod Toni Homan spopadel z naporno, a tudi lepo vlogo dirigenta Pihalnega orkestra Kostanjevica na Krki. Kot učitelj trobente v Glasbeni šoli Marjana Kozine v Novem mestu, kjer z veseljem prenaša znanje na svoje učence, ga je k sodelovanju in vodenju orkestra povabil takratni Iniciativni odbor. Z entuzijazmom, neverjetno energijo, voljo in trmo, ki ga spremljajo tudi še po 15 letih, je

popeljal Pihalni orkester Kostanjevica na Krki iz popolnih začetkov do prve težavnostne stopnje v sistemu tekmovanja Zveze slovenskih godb.

V vseh teh letih je s pretanjenim občutkom za orkester in ustrezno izbranim programom dvigoval kakovostno raven orkestra tako v tehniki igranja, kot tudi v interpretaciji skladb.

S svojim nalezljivim optimizmom spremeni še nemogoče v mogoče, oziroma iz ne zmorem v zmorem, s svojo strokovnostjo in potrpežljivostjo pa nam približa skladbo tako, da jo – ne le slišimo, ampak tudi čutimo.

Pod njegovim vodstvom je Pihalni orkester Kostanjevica na Krki postal nepogrešljivi del ljubiteljske kulturne dejavnosti z dvema samostojnima koncertoma in več kot 30 nastopi letno na turističnih in kulturnih prireditvah v Občini Kostanjevica na Krki in širši okolici.

V zahvalo za vložen trud, v priznanje za uspehe, ki jih je dosegel orkester pod njegovim vodstvom in tudi za vzpod-

budo pri nadaljnjem delu predlagamo dirigenta Tonija Homana za priznanje.

Kostanjeviški zlatnik za leto 2009 prejme Gostilna Žolnir d.o.o. za dolgoletno vrhunsko gostinsko ponudbo in promocijo Kostanjevica na Krki.

Predlagatelj: župan Občine Kostanjevica na Krki, gospod Mojmir Pustoslemšek.

Obrazložitev: Gostilna »Žolnir« že vrsto let predstavlja vrhunsko gostinsko ponudbo v Kostanjevici na Krki in širši okolici.

Gostinski obrat, ki deluje od leta 1977, je vzorno urejen in predstavlja edino nočitveno ponudbo kraja, kakor tudi raznoliko kulinarčno in enološko ponudbo, kar potrjujejo mnoga prejeta priznanja s področja kulinarike in poznavanja vin, med njimi Zlata žlica leta 1999 in srebrna žlica 2002, priznanje turistične zveze Slovenije za prispevek k razvoju turizma in kulinarike, gostilna je vključena v seznam 100 najlepših gostiln v Sloveniji.

Ključ mesta Kostanjevica na Krki z nazivom Častni meščan prejme gospod Bogdan Borčič.

Predlagatelj: Mojmir Pustoslemšek
Župan občine Kostanjevica na Krki

Za dobitnika priznanja: Ključ mesta Kostanjevica na Krki z nazivom Častni meščan za leto 2009 predlagam akademskega slikarja, grafika, pedagoga in Prešernovega nagrajenca gospoda Bogdana Borčiča.

Obrazložitev:

Bogdan Borčič, slikar, grafik, pedagog in Prešernov nagrajenec, sodi v sam vrh slovenske likovne ustvarjalnosti. Je umetnik, ki je dodobra ustvarjalno zaznamoval slovenski kulturni prostor. Je eden izmed najbolj nadarjenih in prepoznavnih slikarjev svoje generacije, ki s svojim poznim abstraktnim stilom sintetizira slikarsko mišljenje, v katerem je zaobjeto vse, kar je umetnik občutil, doživel, dokončno spoznal in izrazil. Bogdan Borčič je sooblikoval

slovenski kulturni prostor, vendar je njegovo delo prisotno tudi izven naših meja. Priznan umetnik, ki so ga in ga še vabijo v mnoge eminentne galerije po svetu, ter so mu za predstavljena dela podelili številna priznanja in nagrade, je ambasador Slovenije in njene ustvarjalnosti na najboljši možni način. Znanje, izpovedno moč, širino in človeško toplino, prehojeno pot, odzive na dogodke in doživetja, vizije ter sanje je mogoče zaznati in spremljati v njegovih delih. Poetika in harmonija njegovih del, tako risb, slik kot grafik, v vseh likovnih elementih, je značilna za Borčičevo delo, ki so ga številne galerije razstavljale na samostojnih in skupinskih razstavah od leta 1953, ko se je skupaj z Vladimirjem Lamutom in Izidorjem Moletom prvič predstavil na razstavi v Dolenjskem muzeju v Novem mestu. Njegova dela hranijo eminentni muzeji in galerije ter zasebni zbiratelji.

Kostanjevica in Borčič sta še posebej povezana. Ko se je leta 1956 začela zgodba o novem slovenskem kulturnem središču, jo je Bogdan Borčič podprl z odlično sliko, ki je še danes sestavni del Gorjupove galerije v teh prostorih. Ko se je leta 1962 začela razstavna dejavnost

Fotografiji: **Matej Jordan**

v Lamutovem likovnem salonu sta bila Borčič in Miro Kugler prva, ki sta v njem pripravila razstavo. Sodelovanje med avtorjem in Kostanjevico pa je doživelo svoj vrhunec leto pred praznovanjem 750-letnice prve omembe mesta Kostanjevica v pisnih virih, ko je umetnik

Galeriji Božidar Jakac poklonil celoten grafični opus, ki šteje danes že skoraj 1000 grafičnih listov. S tem dejanjem je dal priznanje slikovitemu slovenskemu mestecu in Galeriji Božidar Jakac, ki je še vedno ali pa ponovno sinonim za kulturno dogajanje. Omogočil je proučevanje in razstavljanje celotnega opusa, tako laikom kot strokovnjakom in kritikom. Leta 2006 je donacijo podkrepil še s 100 risbami, katerim je ob letošnji razstavi dodal še nekaj novih. To dejanje je še poglobilo sodelovanje med Koroško in Dolenjsko, med galerijo Likovnih umetnosti in Galerijo Božidar Jakac, lahko pa pričakujemo, da tudi med občani obeh mest. Počaščeni smo s tem darilom, hkrati pa se zavedamo tudi obveznosti. Z donacijo se je mojster pridružil dosedanjim umetnikom, ki so zaznamovali Kostanjevico na Krki, postal je na nek način naš, zato mu ob občinskem prazniku z veseljem podeljujemo naziv Častni meščan in Ključ mesta Kostanjevica na Krki.

POVEČANA REPLIKA ZGODNJEGOTSKEGA KLJUČA – KOVANO ŽELEZO

Železni ključ, po katerem je bila izdelana povečana replika, izhaja iz zgodnjegotskega obdobja, ko so bili tudi Spanheimi na svojem višku.

Ima še prvine romantike, ki so izrazite v bradi, medtem ko je ročaj okrogle oblike že gotsko oblikovan.

Slučajno je bil najden z nekaj novci Bernarda Spanheimskega in je s pomočjo le-teh tudi časovno postavljen v obdobje okoli leta 1215. Mestni ključ v preteklosti ni služil zgolj svojemu praktičnemu namenu, ampak je bil po izgubljeni bitki izraz pokornosti ter predaje mesta zmagovalcu.

Včasih je bil kot simbol spoštovanja meščanov dan tudi visokemu in pomembnemu gostu.

Zadnji namen je danes prisoten kot izraz globokega občudovanja.

Repliko je ročno skoval Miha Krištof, umetnostni kovač.

| iz certifikata

ŠOLA NI ŠALA

| Ravnateljica: Melita Skušek

NOVEMU ŠOLSKEMU LETU NA POT

*Ne, danes ne nagajam!
In vas ne jezim!
Resno delam
z glavo in zelo hitim.
Pripravljam raziskavo:
»Starši in slabi živci.«
Dognal bom,
kdo so krivci
v prepiru z mularijo
in kako v družini
preživeti v miru.
Rad bi določil točko,
ko mami prekipi in tisto,
malo nižjo, ko očka zakriči.
Zraven pa si
zrišem graf za krajši čas,
ko jo varno pobrišem –
RAZISKOVALEC - JAZ!
(B. Gregorič Gorenc)*

Biti raziskovalec je danes nekaj, kar pritegne na prvi pogled ali prvo besedo, da pomislimo: »Aha, ta pa zna!« A raziskav je mnogo vrst (od tistih, ki merijo priljubljenost politikov, do tistih, ki prinašajo resne analize o tem, kam se Slovenci v svetovnem merilu uvrščamo po znanju). Žal je vse premalo raziskav namenjenih temu, da bi nekaj temeljito izboljšali in večina jih obleži v zaprašenih omarah. Primerjave, kaj zmorejo naši učenci in kaj tisti iz drugih evropskih držav na področju naravoslovja, pa kažejo, da pri tem kar precej zaostajamo. O razlogih za primanjkljaj takšne raziskave ne povedo skoraj nič, tudi rešitev ne ponujajo, a vendarle vsi, ki se ukvarjamo z vsakdanjim šolskim sistemom, vemo, da brez

ustrezne finančne in strokovne podpore in aktivnega, raziskovalnega dela učencev rezultati ne bodo prišli sami od sebe. Prav zato smo se odločili, da poleg rednega pouka in številnih kulturnih dejavnosti, ki jih ponuja naša šola, dodatne izzive ponudimo tudi tistim učencem, ki jih zanimajo naravoslovne vede. Tako bomo že v šolskem letu 2009/10 postopno začeli s projektom Z GLAVO ZA NARAVO, ki je financiran iz sredstev EU, o pomembnih temah, ki zadevajo našo prihodnost, ekologijo, zdravje in vpliv podnebnih sprememb na naše življenje, pa bomo govorili tudi v projektih Eko šola in Zdrava šola. Otrokom je skoraj v zibelko položeno raziskovanje – najprej svoje mamice in očka, nato domačega stanovanja in dvorišča ... Vsak dan znova se življenje otroka prepleta z novimi

odkritji in prav je, da potem, ko se krog njegovega obzorja razširi, dobi spodbudo tudi za to, da raziskuje še kaj drugega kot slabe živce staršev ali učiteljev.

Ustvarjalnost, inovativnost in vedoželjnost so odlike, s katerimi moramo opremiti naše otroke, da bodo znali živeti in preživeti v ritmu, ki nam ga narekujejo neprestane spremembe. Ali, kot pravi dr. Lučka Kajfež Bogataj, klimatologinja in Nobelova nagrajenka: »Podnebnih sprememb ne moremo več ustaviti, lahko jih le še omilimo, predvsem pa se moramo prilagoditi novim razmeram.« Za to pa potrebujemo mlade, ki nam bodo s svojim znanjem pokazali pot za preživetje v naslednjih stoletjih. In prepričana sem, da so med njimi tudi naši učenci.

PRVI ŠOLSKI DAN

Prvega septembra je v našo šolo stopilo 200 učencev, od tega 23 prvošolcev. Zanje je bil to še prav posebej slovesen dan, prvi korak v šolski vsakdan pa jim je pomagal narediti čarovnik, ki je navdušil tako učence kot njihove starše. Posladkali so se tudi s torto in prejeli nekaj darilc, med njimi knjižno delo, ki jim ga je poklonila Občina Kostanjevica na Krki. Obdarovanju prvošolcev se je pridružila tudi Picerija Otrok, za kar se ji v imenu učencev in šole lepo zahvaljujemo.

Če se najmlajši znajo razveseliti prav vsake spremembe, pa so se starejši učenci najbolj razveselili nove jedilnice, saj je bilo dosedanje pohoštvo resnično dotrajano. Vrednost investicije je bila 5.800 EUR. Odslej bomo lahko več naredili tudi na področju kulture

prehranjevanja, kajti opažamo, da se je odnos do hrane in prehranjevanja v zadnjih letih zelo spremenil in obrnil v negativno smer. Seveda pa moramo pozitiven odnos graditi skupaj z družinami, iz katerih učenci izhajajo.

DEJAVNOSTI PRVEGA MESECA

Šolski koledar letos določa 190 šolskih dni, mednje sodijo tudi dnevi dejavnosti, ekskurzije, šole v naravi ... Že na začetku leta so si učenci od 1. do 5. razreda v okviru kulturnega dneva v Ljubljani ogledali baletno predstavo, ki je nastala po znanem literarnem delu Picko in Pačko. Devetošolci so na zaključni ekskurziji spoznali geografske, zgodovinske in naravoslovne posebnosti primorskega sveta, podali pa so se tudi v zabavišni park v italijanski Gardaland.

Učenci 9. razreda na zaključni ekskurziji v sečoveljskih solinah
| Foto: **Jani Zakšek**

Tretješolci so že opravili tudi zdravniški sistematski pregled, vse deklice 6. razreda pa so bile cepljene s prvo dozo cepiva proti okužbi s HPV virusom. Prav o tem ter o širjenju pandemske gripe pa je na uvodnem roditeljskem sestanku staršem spregovorila dipl. med. sestra Vlasta Curhalek. Šola je že pripravila tudi Načrt zagotavljanja kontinuiranega dela v primeru pandemske gripe, imenovala skupino za koordinacijo aktivnosti v času pandemske gripe ter zapisala možne scenarije širjenja pojava gripe in

ustreznega ukrepanja. V evropskem tednu mobilnosti, ki je tokrat potekal pod motom »Dobra klima v mojem mestu,« so se naši učenci 18. septembra udeležili akcije v starem mestnem jedru Krškega, kjer so pripravili dan brez avtomobila. Otroci so za ves promet zaprto cesto poslikali s sporočilnimi stvaritvami, ki nagovarjajo k večji uporabi javnih prometnih sredstev. Prav tako so mnogim pokazali, da je življenje v mestu brez avtomobila prav prijetno in se lahko normalno odvija.

ŠPORTNA TEKMOVANJA

Naši učenci so že uspešno tekmovali v odbojki na mivki, saj so na finalu v Kranju osvojili končno 7. mesto med slovenskimi osnovnimi šolami. Da pa so do finalnega tekmo-

nja prišli, so najprej postali področni prvaki (Posavje), v polfinalu v Novem mestu pa so osvojili drugo mesto. Za ekipo so nastopali: Simon Košir, Gregor Štefanič, Martin Sintič, Jurij Strgulec, Urban Simončič in Andraž Cvitko.

Dekleta so prav tako v odbojki na mivki tekmovalje zaključila na področnem tekmovanju, kjer so se uvrstile na končno 7. mesto. Ekipo so sestavljale: Alja Planinc, Rebeka Pavec, Lana Beševič, Urška Gramc,

Monika Koncilja in Jerneja Sintič.

24. teka ob Krki se je udeležilo veliko učencev naše šole, ki so nastopali zelo uspešno. V kategoriji do 5 let sta Uroš Gal in Živa Drmaž zasedla 3. mesto, prav tako tretja sta bila Matej Škoda in Pia Urbanč v kategoriji od 6. do 9. leta starosti. Med mlajšimi deklicami sta uspešno nastopili Marta Lipoglavšek z 2. in Eva Molek s 3. mestom, pri dečkih je v isti kategoriji tretje mesto osvojil

Žiga Juršič. Najuspešnejši so bili naši učenci v starejših kategorijah, saj je pri deklicah zmagala Urška Gramc, uspeh je dopolnila Alja Planinc s tretjim mestom, pri fantih je bil prvi Marko Žulič, drugi pa Luka Lipoglavšek.

Učenci so tekmovali na šolskem prvenstvu v krosu, ki smo ga organizirali v torek, 29. 09. 2009. Najboljši trije v vsaki kategoriji bodo zastopali našo šolo na medobčinskem tekmovanju v Krškem.

1. razred – dečki 300 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Enej Unetič	48:00
2. mesto	Tadej Jenškovec	49:00
3. mesto	Jošt Žulič	54:00

1. razred – deklice 300 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Taja Kržičnik	49:00
2. mesto	Nina Krajnc	50:00
3. mesto	Lučka Simič Hrovat	54:00

2. razred – dečki 300 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Blaž Tomšič	44:00
2. mesto	Tim Strajnar	45:00
3. mesto	Matej Škoda	46:00

2. razred – deklice 300 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Eva Sokolovič	48:00
2. mesto	Maša Jordan	49:00
3. mesto	Jožica Vovko	50:00

3. razred – dečki 300 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Lovro Jarkovič	39:00
2. mesto	Uroš Štefanič	43:00
3. mesto	Jaka Jevšnik	44:00

3. razred – deklice 300 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Pia Urbanč	44:00
2. mesto	Janja Lenič	47:00
3. mesto	Karmen Tršinar	48:00

4. razred – dečki 600 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Miha Štokar	1:57
2. mesto	Simon Božič	2:05
3. mesto	Jan Kostanjšek	2:06

4. razred – deklice 600 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Zala Kržičnik	2:08
2. mesto	Sara Miklavž	2:10
3. mesto	Laura Cvelbar	2:12

5. razred – dečki 600 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Anže Kučič	1:46
2. mesto	Žiga Juršič	1:47
3. mesto	Aljaž Urbanč	1:55

5. razred – deklice 600 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Kristina Sintič	2:03
2. mesto	Urša Dvojmoč	2:07
3. mesto	Žana Krošl	2:10

6. razred – dečki 900 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Jaka Štokar	3:10
2. mesto	Gašper Stopar	3:11
3. mesto	Jan Strajnar	3:13

6. razred – deklice 900 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Simona Zagorc	3:17
2. mesto	Lina Jerele	3:18
3. mesto	Blažka Krašovec	3:19

7. razred – dečki 900 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Urban Simončič	3:01
2. mesto	Gregor Štefanič	3:06
3. mesto	Jožef Kranjc	3:13

7. razred – deklice 900 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Marta Lipoglavšek	3:10
2. mesto	Eva Molek	3:35
3. mesto	Barbara Gal	3:45

8. razred – dečki 900 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Borut Sintič	2:53
2. mesto	Jan Tršinar	3:00
3. mesto	Andrej Hribar	3:01

8. razred – deklice 900 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Tanja Vogel	3:03
2. mesto	Monika Koncilja	3:15
3. mesto	Laura Cekuta	3:16

9. razred – dečki 900 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Marko Žulič	2:40
2. mesto	Tilen Miklavčič	2:55
3. mesto	Gregor Žulič	-

9. razred – deklice 900 m

Uvrstitev	Ime in priimek	Čas
1. mesto	Alja Planinc	-
2. mesto	Darja Dvornik	-

TEDEN OTROKA

Letošnji teden otroka pod geslom »Otrokove koristi – glavno vodilo« je potekal med 5. in 11. oktobrom. Naša šola je v sodelovanju z ZPM Krško in DPM Kostanjevica na Krki pripravila osrednjo prireditvev za otroke iz vrtcev in osnovnih šol Podbočje, Raka in Kostanjevica na Krki. Na zunanjih in notranjih površinah vrtca in šole so potekale

naslednje dejavnosti: športna srečanja, ustvarjalne delavnice, mala šola jahanja, obiskali so nas gasilci in policisti, člani društva G-rega iz Novega mesta (skakalni grad, hokej na travi, mali nogomet ...), na zaključni prireditvi pa so otroci lahko preizkusili tudi svoje pevske sposobnosti.

Otroški živžav
| Foto: **Ana Pečar**

Zbiranje odpadnega papirja
| Foto: **Jani Zakšek**

Udeleženci poletne šole slovenskega jezika v GBJ
| Foto: **Jani Zakšek**

POLETNA ŠOLA SLOVENŠČINE

Šola tudi med poletnimi počitnicami ni zaprla vrat, ampak je od 25. julija do 8. avgusta gostila Poletno šolo slovenščine za otroke Slovencev oziroma njihovih potomcev, ki živijo po svetu. To je že tradicionalna oblika (potekala je že dvajsetič) izobraževanja, ki ga financira Ministrstvo za šolstvo in šport RS, strokovno pa vodi Zavod RS za šolstvo. Namenjena je otrokom od 8. do 12. leta. Večina otrok med letom obiskuje dopolnilni pouk slovenščine v državah, kjer živijo, v štirinajstdnevnem strnjem izobraževanju pa svoje znanje slovenščine in poznavanje slovenske države in kulture poglobijo in nadgradijo.

Letos smo poletno šolo za 37 otrok iz različnih evropskih držav in Kanade izvajali strokovni delavci Osnovne šole

Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki. Udeleženci so bivali v šoli, po stopnjah znanja jezika pa so bili razdeljeni v štiri skupine, in sicer od začetnikov do nadaljevalcev in izpopolnjevalcev. Vsako dopoldne je bilo namenjeno intenzivnemu pouku slovenščine, nato pa se je dan nadaljeval z dejavnostmi, ki so bile tematsko povezane z

dopoldanskim delom. Poletno šolo slovenščine smo zaključili v soboto, 8. avgusta, ko smo pripravili tudi zaključno prireditvev, na kateri so udeleženci predstavili, kaj so se naučili in kako so preživljali dneve v Kostanjevici na Krki. Ob tem smo izdali tudi priložnostno glasilo. Starši in sorodniki, ki so prišli po otroke, so bili ganjeni do solz, še vedno pa

nam pošiljajo pisma zahvale, saj pravijo, da se tako lepo niso imeli še nikoli. Nedvomno pa je bila Poletna šola slovenščine velik izziv za vse strokovne delavce naše šole, ki so pri izvedbi sodelovali, hkrati pa potrditev, da delamo dobro in da naše delo opazijo in cenijo tudi na Zavodu za šolstvo in Ministrstvu za šolstvo RS.

NOVICE IZ VAŠE KNJIŽNICE

PRAVLJIČNE URICE PRI KOSTANJEVEM ŠKRATU

V kostanjeviško knjižnico je jesenski vetrc zopet prinesel ljubega prijatelja naših malčkov – Kostanjevega Škrata. To drobno, nasmejano bitje bo tudi letos s čarobnimi pravljicami razveseljevalo otroke vsak **torek ob 17. uri** v knjižnici.

GUSAR NACE – GLEDALIŠKA PREDSTAVA ZA OTROKE

Gusar Nace je prepričan, da je najstrašnejši in najgrozovitejši gusar na svetu. Kot vsi gusarji ima najraje rum in svojo papigo. Ves zadovoljen pluje s svojo ladjo po širnih morjih, dokler nekega dne ne sreča dveh pogumnih otrok ... Zabavna predstava na humoren način okrcra človeške slabosti. Če še ne veste, kako premagati strašnega gusarja, si predstavo morate ogledati – pridite v knjižnico, v **torek 3. novembra**, ob 17. uri!

VEČER S SAŠO PAVČEK

Saša Pavček, vsestranska umetnica, igralka, pisateljica, predavateljica se je z velikim veseljem odzvala našemu povabilu, da bi bila gostja na jesenskem literarnem večeru. Vabimo vas, da se nam pridružite v petek **27. oktobra** ob 19. uri v gostilni Kmečki hram.

TOČKA VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA V KNJIŽNICI

Konec oktobra se začneja tudi novo »šolsko leto« na naši točki vseživljenjskega učenja, ki vse vabi z raznovrstnimi vsebinami. Po informativnem sestanku, 8. oktobra, na katerem smo predstavili program dela za letos, so se začela ustvarjalna in raziskovalna srečanja. V letošnjem letu se bodo zvrstili: vsak torek ob pol desetih ustvarjanje z glino, ki ga vodi akademska slikarka Mojca Lampe Kajtna; ob četrtek ob petih se pod mentorstvom etnologinje Jane Drašler »pišejo« zgodbe o hrani. Krožki so v knjižnici v Kostanjevici.

Vsak zadnji ponedeljek v mesecu vas vabimo na pohod-sprehod po okolici Kostanjevice, v prijetni družbi, ki jo bo vodil član kostanjeviškega planinskega društva Franc Bakšič. Vabimo vas tudi na zanimiva predavanja: v ponedeljek, 26. oktobra, ob 18. uri o ekološkem vrtu (strokovnjaki kluba Gaia) in v četrtek 12.11. ob 18. uri na predstavitev Dnevnega centra za starejše Šiška. V Dnevnih centrih združujejo dnevno varstvo in dnevne aktivnosti, namenjene starejšim osebam, ki živijo doma in želijo nekaj ur dnevno preživeti v družbi. Predavanja bodo v kostanjeviški osnovni šoli. V predprazničnem času bomo z našo cvetličarko Jožico Žugič, pripravili tudi delavnico izdelovanja prazničnih aranžmajev. Vabimo vas, da pridete v sredo 25. novembra ob 16. uri v knjižnico. Nadaljevali bomo tudi z računalniškimi izobraževanji. Pridružite se nam! Za več informacij se lahko oglasite v knjižnici ali pokličete na telefon 07 49 86 210.

Bližajo so dnevi v letu, ko sonce prej zaide in so večeri daljši. Dolgi, topli večeri so v družbi dobrih knjig še lepši. Zato vas vabimo, da si jih naberete. Knjižnica v Kostanjevici je odprta vsak torek in četrtek med 12. in 18. uro. Pridite, vedno boste dobrodošli, vedno boste našli kaj zase!
| Alenka Žugič Jakovina

Koledar z motivi Kostanjevice na Krki v štirih letnih časih je delo 13 fotografov, ki so beležili dogajanja v našem okolju več kot leto dni in bodo svoj izdelek predstavili javnosti v začetku novembra 2009.

Za vse, ki ga nameravate naročiti, smo na voljo na telefonski številki 051 355 185 ali pri pilotu balona, Marjanu Jereletu osebno.

2010
KOSTANJEVICA V ŠTIRIH LETNIH ČASIH

BARIŠIČEVO NIHALO

»Tri ključne stvari so pomembne za razumevanje novega kiparskega prostora Petra Barišiča, predstavljenega v kostanjeviški samostanski cerkvi; skulptura *Prostorski modulator*, ki jo je avtor izdelal in postavil leta 1998 v kostanjeviškem kiparskem parku, avtorjeva samostojna razstava v zagrebškem Umetniškem paviljonu, ki se je odvijala septembra 2008, in nenazadnje nekdanja samostanska cerkev samostana Studenec sv. Marije ...«

Fotografiji: **Fototeka GBJ**

Barišičevo nihalo

**Galerija Božidar Jakac - nekdanja samostanska cerkev
18. september - 29. november 2009**

Cerkev sv. Marije je odšla!
»Church has left the building!«, če mi dovolite, da si izposodim tale izraz Horaca Lee Logana, ki ga je izrekel ob odhodu kralja rock'n'rolla. In tega ne izrabljam v nekakšen manifestni, še slabše, propagandni namen. Ravno nasprotno, Barišič nam je namreč po dolgem času dal zopet vedeti kako se še tako, v svoji primarni funkciji neizkoriščen, monumentalni, vražje zahteven in najpomembnejše: koherenten prostor da zopet zbuditi, kako ga zopet čutiti v vsej svoji monumentalni veličini, kako se ga zavedati! Rekli boste: »OK!, nihalo. Ogromno nihalo, ki visi iz stropa in neumorno niha!? Saj vendar poznamo: Nihalo na vijačno

vzmet ali vzmetno nihalo, težno nihalo, nitno ali matematično nihalo, torzijsko nihalo, še več, poznamo tudi splošno matematično formulo nihala, in sicer ...

$$J_{\zeta} \frac{d^2\varphi}{dt^2} + mgl \sin \varphi = 0$$

Hočeš še?« Boste rekli: »Kaj pa Foucaultovo nihalo? S katerim je Jean Bernard Leon Foucault dokazoval rotacijo zemlje, a?« Težko bom oporekal iz takšnega – avantgardnega, inovativnega, če hočete – vidika, težko bom pa tudi rekel, da imate prav; kajti, Barišič je dodal novo dimenzijo svojemu nihalu. »Kakšno? Saj pravite, da toliko veste o nihalih!« Do 12.11.2009 imate čas, da kvantitativno in kvalitativno razširite obzorje o njih!

| Matic Skušek

Otvoritev razstave Plesničar, Potočnik
| Foto: **Fototeka GBJ**

BOŠTJAN PLESNIČAR IN ERVIN POTOČNIK

VELVETARIJ – LAPIDARIJ

**Galerija Božidar Jakac – lapidarij
02. oktober - 31. oktober 2009**

Boštjan Plesničar in Ervin Potočnik z razstavo *Velvetarij – lapidarij* nadgrajujeta skupno zgodbo, ki sta jo začela z lansko razstavo *Žametal* v Centru sodobnih umetnosti Celje. Zaradi različnega izraznega medija, izbire uporabljenih materialov, posledično velikosti del in zaradi že omenjene izvirne sporočilnosti umetniške poetike, ki se pri Plesničarju naslanja predvsem na mimetično upodabljanje, medtem ko so Potočnikove skulpture konstruirane v abstraktni likovni govorici, je težko govoriti o skupnih značilnostih avtorjev. Dela Boštjana Plesničarja na žametu, ki so razstavljena v lapidariju, so med sabo tako stilno kot motivno precej različna, skupna pa jim je ironična ikonografska parafraza, verbalno podkrepljena z izvirnimi naslovi. Zanimiva je Plesničarjeva naslonitev

na stare mojstre, kar mogoče izhaja tudi iz njegovega angažmaja v slikarski šoli Sava Sovreta.

In ravno ta sugestivna intenzivnost materiala vzpostavlja dialog Plesničarjevih slik z monumentalnimi železnimi skulpturami Ervina Potočnika.

Kljub razlikam, postavitev razstave dovolj zgovorno predstavlja vsakega avtorja posebej, obenem pa preperečuje kakršnokoli dihotomijo, saj avtorjema uspeva nazorno prikazati njuno skupno stremljenje v ustvarjanju. Medtem, ko poskuša Plesničar dialog s svetom vzpostaviti na asociativno igriv način, s precejšnjo dozo ironije, ki je pomensko precej globlja, kot se mogoče zazdi na prvi pogled, pa Potočnik to vez išče v polju religiozne mistike, sanj in nezavednega.

| Goran Milovanović

Otvoritev razstave Jožeta Marinča
| Foto: Jana Drašler

JOŽE MARINČ

Jože Marinč

ATELJE

Dolenjski muzej Novo mesto

25. september - 22. oktober 2009

Jože Marinč tudi s to razstavo nadaljuje serijo razstav, ko poskuša preseči konvencionalne, modernistične likovne postavitve. Tokrat si je prostore galerije Dolenjskega muzeja izposodil tako, da je vanj instaliral atelje. S tem je seveda nakazal silno moč neprestanega ustvarjanja, saj je število del ogromno. Kot akcent razstave, popoln simetričen red nasproti vehementno naloženim slikam ob steni, je vsekakor nekakšen mozaik, ki ga je Marinč ustvaril s slikami položenimi po tleh. Te je, kot je zapisal Jure Mikuž v katalogu, različno sestavil v celoto, ki deluje kot nikoli dokončano delo. Čeprav vsaka slika lahko deluje samostojno, nam je – ko jo vidimo tako postavljeno v sozvočju z drugimi – žal, da bi jo osamili. Dr. Mikuž tudi opozarja, da

se iz del zrcali tudi Marinčeva subjektivnost, konstituirana v prosotru, kjer na njegovo slikarstvo vsekakor vpliva tudi masiv mogočnih Gorjancev. Tu je vsekakor potrebno dodatno opozoriti na Marinčevo otroško fazo, ko je konstituiranje nezavednega najintenzivnejše. Ta leta je Marinč preživel v zaprti coni mogočnih kočevskih gozdov in najverjetneje so Gorjanci le logično nadaljevanje habitusa. Od tu izvira nekakšno prikrito nelagodno občutje, ki ga omenja Mikuž, ki v tekstu kataloga zaključuje, da Marinčeva razstava sintetizira polnokrvno telesno, prostorsko slikarstvo, ki vibrira v organskem ritmu sinestetičnega doživetja. Zato obiskovalca vabi, da se mu prepusti z dušo in telesom.

| Goran Milovanović

Literarna skupina pri ustvarjanju | Foto: Fototeka GBJ

PREPLETANJA

Dnevi evropske kulturne dediščine 2009

Začetki Dni evropske kulturne dediščine (DEKD) segajo v leto 1984, ko so v Franciji organizirali Dneve odprtih vrat in s tem omogočili ogled kulturnih spomenikov, ki so bili sicer težje dostopni javnosti. Leto pozneje so pobudo na predlog takratnega francoskega ministra za kulturo sprejele tudi druge evropske države. V letu 1991 je pod okriljem Sveta Evrope in ob podpori Evropske komisije pobuda prerasla v Dneve evropske kulturne dediščine. Med prvimi državami jih je organizirala tudi Slovenija. Cilj prireditev v letošnjem letu, ki je sicer posvečeno ustvarjalnosti in inovativnosti, je najširši javnosti predstaviti inovativnost in ustvarjalnost na posameznih področjih kulturne dediščine.

S pravkar izvedenimi Dnevi evropske kulturne dediščine smo ponovno vzpostavili sodelovanje med šolami, ki so vključene v UNESCO središče: Pišce, Gimnazijo Brežice ter Galerijo Božidar Jakac, ki kot umetnostni muzej nudi s svojimi stalnimi in občasnimi razstavami številne možnosti za vzgajanje pogleda in ustvarjalnosti. Na razpis, ki smo ga naslovili na šole Posavja, Dolenjske in Bele Krajine ter v mrežo šol UNESCO, se je odzvalo šest osnovnih in ena srednja šola.

Udeleženci so tako prišli iz Pišec, z Bizeljskega, iz Novega mesta (OŠ Šmihel), Leskovca, Semiča ter Brežic, od koder smo gostili tako osnovnošolce kot tudi dijake.

Po uvodni predstavitvi ustanove smo v nadaljevanju z različnimi pristopi mentorice Tanje Plevnik, prof. likovne umetnosti na OŠ Pišce, Marjane Požun Milekič, prof. slovenskega jezika na Gimnaziji Brežice, Urške Kuplenik, absolventke likovne pedagogike in Helene Rožman, kustosinje pedagoginje v Galeriji Božidar Jakac, raziskovali kako nas nagovarjajo in kaj nam sporočajo umetnine v stalnih razstavah del Božidarja Jakca in Toneta Kralja. To pa je v nadaljevanju predstavljalo izhodišče za ustvarjalni proces, v katerem so se prepletale različne zvrsti umetnosti (likovna, literarna in glasbena) v nova dela, ki so nato nastala v literarni in likovni skupini. Ustvarjena pisma in grafike bomo v oktobru razstavili v pedagoškem prostoru Galerije Božidar Jakac.

S predstavljenim programom smo obeležili tudi 110. obletnico rojstva Božidarja Jakca ter 10 let UNESCO-ve mreže šol na območju Dolenjske, Posavja in Bele krajine.
| Helena Rožman,
Galerija Božidar Jakac

Tri sestre na vrtu za Krko. Z leve proti desni: Nina, Nada in Fanika | Foto: **Jani Zakšek**

NINA KUŠLJAN

IZ HIŠE, KJER JE BIL VEDNO NEKDO BUDEN IN JE VSE NOČI V LETU GORELA LUČ

Kruh naš vsakdanji, nas spremlja od rojstva do smrti. Čeprav v preteklosti ni bil vselej na mizi, je slovenski človek vedno spoštljivo govoril o njem. Mlinarji in peki so bili zelo iskani botri ali poročne priče, ker so h krstu, birmi ali na svatbo vedno prinesli beli kruh. Delovni dan pekov se začne zvečer in traja vso noč. Da pa ne naredi dobrega kruha samo moka, ampak tudi pekova roka, je leta pred 2. svetovno vojno dokazoval pekovski mojster Franc Kušljan iz Kostanjevice, ki je vse noči v letu pekel kruh in krušno pecivo za prebivalce našega malega otoškega mesta in okolice.

In ko je poletna jutranja zora osvetlila nebo in so zažvrgoleli prvi ptiči, se je od Kušljanove pekarnice na Ta malem plac skozi odprta okna njihovih hiš prikradel prijeten vonj po krušnih dobrotah.

Iz hiše, kjer je vseskozi dišalo po kruhu in kjer sta toplota pekovske peči in prijetno družinsko vzdušje privabili

marsikaterega gosta, izhaja tudi današnja gostja, gospa Nina Kušljan.

Danes v celotni občini Kostanjevica na Krki ne najdemo priimka Kušljan. Vaša sestra Fanika, ki je bila učiteljica v Osnovni šoli Črneča vas, je bila zadnja, ki se je tako pisala. Poročila se je z akademskim kiparjem Andrejem Grošljem in se preselila na Koroško. Od kod pravzaprav izhaja vaš rod?

Družinsko drevo družine Kušljan ima precej globoke korenine. V 16. stoletju so pribežali pred Turki in se ustalili v Žumberku. Zgodovinski viri omenjajo barona Ivana Vilima Kušlana, ki je bil med letoma 1691 in 1711 veliki glavar žumberaških Uskokov. Med bolj znanimi Kušlani, ki izhajajo iz te veje, srečamo leta 1630 trgovca Kušlana na Mestnem trgu (Am Platz) v Ljubljani. V 18. stoletju sta znana kanonik Adam Baltazar Kušlan v Ljubljani in cistercijanski opat Rudolphus Kušlan v Kostanjevici. Naš dedek Ignac Kušlan,

rojen leta 1857, ki je bil krojač, je kupil domačijo umrlega šentjernejskega župana Lušine. Pri hiši sta bila tudi mlin in žaga. Da bi priimek zvenel bolj slovensko, se je preimenoval v Kušljana. V zakonu z Lizo Resljevo sta se mu rodili dve hčerki in dva sina, med katerimi je bil tudi 1897. leta rojeni Franc Kušljan, moj oče.

Tudi vašega očeta je glede na letnico njegovega rojstva najbrž prizadela 1. svetovna vojna. Ali vam je kdaj pripovedoval o svoji mladosti in o vojnih dogajanjih?

Moj oče se je v Ljubljani pri očetu znanega slovenskega slikarja, France-ta Godca, izučil za peka. V času prve svetovne vojne se je kot Avstro-Ogrski vojak boril na Tirolskem. Leta 1917, ko so bili spopadi najbolj srditi in ko so vseskozi pričakovali napad sovražnika, si tudi po štirinajst dni niso smeli sezuti čevljev. Zaradi strupenega mraza so mu hudo omrznile noge. Odpeljali so ga v bolnišnico v Salzburg, kjer so mu hoteli amputirati nogo, česar pa ni dovolil. Ko se je pozdravil, se je vojna že bližala koncu. Velikokrat nam je pripovedoval, kako je bil v ujetništvu, kjer so vojaki trpeli silno lakoto in kako ga je reševal njegov poklic. Čez dan je delal v pekarni, zvečer pa se je vračal v taborišče s polnimi žepi kruha, ki ga je razdelil med

svoje sotrpine.

Po vseh vojnih grozotah se je vrnil domov v Šentjernej, kjer je na kmetiji že gospodaril brat Stanko, s katerim je bil v zelo dobrih odnosih. Na njegovo prigovarjanje se je v Mariboru pridružil generalu Maistru in borcem za severno mejo.

Kam ga je pot zanesla po 1. svetovni vojni, kdaj in kako si je ustvaril družino?

Po vojni se je kot pekovski pomočnik zaposlil v pekarni Jenko v Ljubljani, pridno delal, varčeval denar in se hotel čim prej postaviti na svoje lastne noge. Od staršev je dobil lepo doto v kronah, ki pa so po vojni zaradi slabe menjave s takratnimi dinarji postale zelo malo vredne.

S prihranki in posojilom je kupil staro hišo na Ta malem placu v Kostanjevici, jo prenovil, prizidal prostore za svojo obrt in v skromnih pogojih začel s pekarstvom. Ker je bila Kostanjevica zaradi narasle reke Krke večkrat poplavljena, je vse prostore dvignil za dve stopnici, po katerih se je dalo priti v sobe in kuhinjo. Ob poplavih nam je skozi vežo tekla voda, čez stopnice, ki so vodile v prostore, pa smo imeli postavljene kar deske.

Takrat državne ali občinske pomoči za tiste, ki so imeli škodo od poplav, ni bilo. Tudi ljudje niso nič jadikovali in prosili. Vsak si je pomagal sam, kakor je vedel in znal. Ker ni bilo denarja, da bi plačeval kakršnokoli pomoč, mu je pomagala in gospodinjala kar mama.

Ko si je finančno opomogel in si za silo uredil dom, se je leta 1926 oženil z Antonijo Lenčič iz Šmalčje vasi pri Šentjerneju. Leto kasneje se jima je rodila hčerka, ki so jo krstili za Nado. Deklica, ki je bila vseskozi deležna pozornosti obeh staršev, je prinesla v dom dodatno srečo. Dela je bilo veliko, prihodkov tudi in dolg je bil hitro poplačan.

Leta 1932 se je družina povečala še za enega člana. Rojena sem bila 7. junija, krščena pa na dan svetega Petra in Pavla, 29. junija, zato so mi dali ime Pavlina. Ime se me ni dobro prijelo, saj so me vseskozi klicali Nina, še sama ne vem, zakaj. Bila sem zelo miren dojenček, rada sem jedla in veliko spala, starša sta

me imela zelo rada. Naš dom je bil zelo prijeten, nikoli ni bilo prepirov, kričanja in loputanja z vrati. Ni bilo slišati grdih besed, kaj šele preklinjanja. Oče je izredno lepo skrbel za nas, nikoli nam ni nič manjkalo.

Ali je imel vaš oče pri svojem delu tudi pomoč vajenca ali pomočnika in kako je potekalo delo v pekarni?

Čeprav sta bila v pekarni zaposlena tudi pomočnik in vajenec, je najtežja in najbolj odgovorna dela opravljal oče. Zamesil je testo za črn in bel kruh, testo za žemljice in rogljičke, na koncu pa še za preste in slanike. Mesili so izključno na roke. Vzhajano testo, razrezano na kose in pripravljeno za peko je moral obvezno kos po kos stehitati.

Večkrat ga je obiskal tudi inšpektor, s katerim pa nikoli ni imel težav. Pri

Družina Kušljan leta 1935. Z leve proti desni: mama Antonija, Nina, Nada in oče Franc Kušljan

svojem delu je bil dosleden, natančen in pošten. Iz njegovih ust sem večkrat slišala stavek: »En krivičen dinar požre sto pravičnih.«

Največ dela je bilo s prestami. Zamesiti je bilo potrebno posebno čvrsto in trše testo, ga oblikovati v preste, ki so jih potem kuhali v velikem kotlu in kuhane spekli še v peči. Še vroče je bilo potrebno navlažiti z vodo in posoliti. Največ prest so naročili gostilničarji, saj so po slanih prestah gostje več pili. Vajenec in pomočnik sta potem kruh, krušno pecivo, preste in slanike v košarah raznašala po gostilnah.

Ko sta opravila to delo, sta v velike koše, prekrite s prti, naložila kruh in ga s kolesi vozila v Šentjernej, na Ostrc, včasih pa tudi v Podbočje. Če je deževalo, sta

koše pokrila s posebnimi ceradami, da kruh ni bil moker. Vsak dan sta prinesla tudi manjšo štručko belega kruha očeto-vi mami v Šentjernej.

Kakšno je bilo vzdušje pri vas doma glede na to, da je imel oče nenavaden delovni čas in ste se podnevi, ko je spal, manj videli? Kako se spominjate predvojne Kostanjevice?

Naša hiša je bila vedno razsvetljena, stalno je bil v njej nekdo buden in neprestano se je nekaj dogajalo. V moji mladosti so razsvetljevale prostore petrolejke. Ena je gorela v pekarni, druga v kuhinji, tretja v prodajalni. Sajaste cilindre je ob popoldnevih čistil vajenec. Ker se je pri nas kar naprej kurilo, je bilo tudi zelo toplo. Za peko smo porabili ogromno drv, kurilo se je ves dan, poleti in pozimi, tudi takrat, ko je bilo zunaj 30 stopinj.

Dolge zimske večere je mama preživljala v prijetnem vzdušju s svojimi prijateljicami, s katerimi so se pogovarjale, pletle volnene kape, nogavice, rokavice in puloverje za zimo. Med stalnimi gostjami sta bili učiteljica Milena Ploj, ki je bila tudi Nadina birmanska botra, in uradnica na sodišču, gospodična Rezika Rifelj. Velikokrat je prišla tudi sosedja, gospodična Mira Horvatova, ki nam je na glas

brala kakšen zanimiv roman. Mama je bila naročena na revijo Žena in dom, v kateri je bilo napisanega veliko o modi in ročnih delih.

Tudi s sestro sva lahko bili do osme ure z njimi. Vedno sva imeli občutek, da sva morali spat ravno takrat, ko je bilo najbolj zanimivo. Zjutraj je bila šola in treba se je bilo odpočiti.

Ob enajstih zvečer je mama zbudila očeta in mu v posteljo postregla z bogato večerjo. Pekovski poklic je težak, zato je moral oče jesti kalorično in raznovrstno hrano. Med večerjo sta se pogovarjala. Oče, ki je šel spat vsak dan med četrto in peto uro popoldne, je povečerjal, vstal, odšel na delo v pekarno, mama pa v posteljo do šeste ure zjutraj.

Tudi mama je imela veliko dela. Bila je gospodinja, skrbela je za družino in prodajala kruh v prodajalni, ki je obratovala brez delovnega časa, podnevi pa tudi ponoči. Kadar je kdo potreboval kruh, je

potrkal, kupil, plačal in odšel. Strankam je bilo treba ustreči.

Skrbela je tudi za vrt, ki smo ga imeli za hišo. Ob vrtu so bili svinjaki, hlev in senik, kjer smo imeli prašiče, kravo, včasih celo dve, in kokoši. Za živino in opravila v hlevu je skrbel oče, ki mu je tudi pri delu pomagal vajenec.

Tudi zemlje smo imeli veliko, večino smo je dajali v najem, v spolovino, ali pa na tretjo kopicico. Dve tretjini je dobil tisti, ki je zemljo obdeloval, eno tretjino pa naša družina. S tem smo dobili travo in seno za živino. Oče pred vojno ni nikoli delal na zemlji. Teh opravil se je lotil po vojni, ko je bilo pomanjkanje največje.

V hišo pa je vsak dan prihajala tudi »pedenarica«, ki je čistila hišo in ob ponedeljkih prala perilo.

Poletja v Kostanjevici so bila nekaj najlepšega. Proti večeru so ljudje prinesli pred hiše stole, na njih sedeli, se hladili, drugi pa so se sprehajali po mestni promenadi, in se sproščeno pogovarjali. Poletne dni smo otroci preživljali največ ob naši zeleni lepotici Krki, bredli in čofotali po takrat še bistri vodi in se po svoje zabavali.

V tistem času ljudje za poletne počitnice niso hodili na morje. Edine, ki sem jih poznala, da so si kaj takega privoščile so bile Gačeve frajle. Bile so zelo elegantne, omikane, okusno oblečene, nosile so rokavice in govorile nemško. Poleti so se pred sončnimi žarki zaščitile s parazoli. Oče je bil naročen na časopis Jutro in na zbirko Mohorjevih knjig, iz katerih nam je v zimskih popoldnevih bral na glas. Bral nam je tudi bonton.

Najina starša sta naju učila lepega vedenja in o vrednotah življenja. Najbolj sem si zapomnila besede pridnost, poštenost, spoštovanje, gostoljubnost in disciplina. Oče je rad poudarjal: »Kar imaš, imaš, česar nimaš, nimaš. Ne žaluj za tistim, česar nimaš.« Vedno pa je ponavljal, da človek ne sme nikoli nikomur biti nevoščljiv. Je tudi strašansko veliko delal. Denar, ki smo ga sicer imeli, se je pri nas doma zbiral po kapljicah. Kljub temu da nismo bili revni, so nas starši učili varčnosti.

V naši hiši sta vladala red in disciplina. Če je bila ura pet minut čez dvanajst in še ni bilo kosila, je oče vedno vprašal, ali je kaj narobe, da kosilo še ni kuhano. Pri kosilu je morala biti družina skupaj. Zaužili smo obrok in posedeli za mizo še

nekaj časa ter se pogovarjali.

Mamina hrana je bila zelo okusna, ob petkovih postih smo imeli za kosilo enolončnico in vedno še kakšno sladico.

Po nedeljskem kosilu smo ponavadi odšli na družinski sprehod, po stezi ob Krki proti Malencam in se nazaj grede ustavili pri Selanovih. Spominjam se, da so me vedno postregli z zmesnim črnim kruhom, ki sem ga še posebej oboževala. Za nas sta bila največja praznika božič in velika noč, to pa zato, ker oče takrat ni pekel in smo bili zvečer vsi skupaj in se ob istem času odpravili spat.

V lepem spominu so mi ostali sveti večeri, ko smo se po obilni večerji v pričakovanju zbrali okoli božičnega drevesca in jaslic, odpirali darila, zapeli Sveto noč in še kakšno pesem, primerno za ta čas. Pred prazniki je imela mama zelo veliko dela, poleg vseh obveznosti je spekla za družino še orehovo, čokoladno in rozinovo potico, torto in polno drobnega peciva.

Tudi pomočnik in vajenec sta dobila potico za domov, mama pa je spekla potico še za gospodično Valenco Avguštin, ki je bila naša šivilja.

Šivala nam je poletno in zimsko garderobo, trgovinske konfekcije takrat ni bilo. Vse kar je oče potreboval za peko, pa tudi za gospodinjstvo, blago za garderobo in posteljno perilo je kupoval pri trgovcu Verstovšku v Brežicah, ki je bil zanj najcenejši. Po potrebi je prišla v hišo šivilja, ostala tudi po več dni in nam razen obleke sešila vse, kar smo potrebovali.

Enkrat na leto je prišla iz Brežic v Kostanjevico modistka in predstavila najnovejše modne novosti. To je bila tudi priložnost, da so si kostanjeviške gospe in gospodične kupile nove klobuke in se z njimi postavile pri nedeljski maši. Tudi meni so starši kupili klobuček, že ko sem bila stara šest let. S sestro Nado sva imeli veliko igrač, žog in celuloidnih punčk, katerim je Nadica, ki je bila od mene starejša pet let, šivala oblekice. Ko so me ljudje spraševali, kaj bom, ko bom velika, sem vedno odgovorila: »To kar bo Nadica«. Za njo pa se je itak vedelo, da bo prodajala »cukr«.

Tudi leta kasneje je moja sestra srčno želela postati trgovka. V ta namen je oče sezidal hišo v Šentjerneju, kjer so bili prostori za trgovino in pekarno, v prvem nadstropju pa stanovanje, kamor naj bi se družina kmalu preselila. Mama in

oče sta se v Kostanjevici dobro počutila, vendar ju je vleklo v naročje rodnega Šentjerneja. Ni minil teden, da ne bi šel oče s kolesom v Šentjernejo, za mamino in naju dve, ki pa te možnosti nismo imele, pa je naročil kočijo, ki nas je popeljala v Šentjernejo k sorodnikom, ob vseh svetih pa na pokopališče počastit spomin na naše prednike. Romantične vožnje s kočijo po ravni cesti proti Šentjerneju so se mi vtisnile globoko v spomin.

V mirno in idilično življenje malega podeželskega mesteca pa je leta 1941 zasekala vojna. Kakšne spomine imate na ta nemirni čas?

Še danes imam pred očmi sliko prvih nemških vojakov, ki so s puškami v rokah hodili mimo naših oken. Po odhodu Nemcev so Kostanjevico zasedli Italijani in mejni prehod postavili na gornjem, severnem mostu.

V Kostanjevici je bilo kar naenkrat veliko število beguncev, ki so pribežali iz nemškega okupacijskega območja. Šolo je zasedla italijanska vojska in pouk smo imeli v takratnem župnišču, prostorih občine in v gasilskem domu.

Tudi našo pekarno so zasedli Italijani. Dva njihova peka sta stanovala pri nas in pekla kruh za italijansko vojaško posadko.

Življenje se je popolnoma spremenilo. Trgovine so bile prazne, kupovali smo le tisto, kar smo dobili na karte. Od osme ure zvečer pa do šestih zjutraj je trajala policijska ura in ljudje so se umaknili v hiše.

Nina Kušljan pred nekdanjo pekarno
| Foto: **Jani Zakšek**

Na vrtovih so italijanski vojaki podrli ograje in na nekaterih mestih izkopali jame ter zgradili bunkerje. Kar naprej se je slišalo streljanje. Če so partizani izstrelili samo nekaj nabojev, so Italijani ure in ure streljali s puškami in mitraljezi, in če je minila ura brez streljanja, smo pomislili, da je mogoče že konec vojne.

Po kapitulaciji Italije smo se oddahnili, misleč, da je najhuje že za nami. Pravo trpljenje pa se je pravzaprav šele začelo. Na Nemce, ki so po kapitulaciji Italije zasedli Kostanjevico, so partizani deset dni noč in dan streljali z vsem orožjem. V mestu ni bilo hiše, ki je izstrelki ne bi poškodovali. Naša družina se je skupaj s sosedi zatekla v Severjev hlev, kjer smo si uredili zaklonišče. Moški so zunanost gospodarskega poslopja zaščitili še z deskami, da smo bili še bolj varni. Kljub temu pa nas je bilo silno strah, večkrat smo vsi skupaj na glas molili, tudi tisti, ki niso bili verni. Starši so hodili domov, nahranili živino, pomolzli krave in na hitro kaj skuhalo. Ko je bilo nekajdnevne ofenzive konec, smo se vrnilo na domove.

Nekega jutra pa je spet strahovito počilo. Bomba, ki je padla na južni most in ga popolnoma uničila, je ubila tudi dva nemška vojaka. Čez Krko si lahko prišel le s čolnom. Sledilo je kruto in krvavo maščevanje Nemcev.

21. oktobra leta 1943 so nemški vojaki šli od hiše do hiše in odvedli vse moške v Bučarjevo klet, med njimi tudi mojega očeta.

Popoldne so jih odpeljali na Malence in čez nekaj dni so se po Kostanjevici začele širiti govorice, da so jih postrelili. Bili smo silno zaskrbljeni. Živelimo v negotovosti, strahu in upanju.

Več kot mesec kasneje pa se mi je zazdelo, da se je zgodil čudež. Pred vrati hiše se je pojavil oče, ki se je pripeljal domov s kolesom. Delal je v Poljanškovi pekarni v Brežicah.

Pripovedoval nam je, kaj se je zgodilo na Malencah in kako je imel srečo, da je ubežal smrti. Bil je med tistimi, ki so jih prignali na Rako in jih zaprli v klet brez oken. V majhnem prostoru jim je začelo zmanjkovati kisika in začeli so se dušiti. Po silnem kričanju in razbijanju po vratih so jih spustili iz kleti in jih razvrstili po različnih krajih, kjer so morali delati. Po tragičnih dogodkih, ko je omahnilo 25 nedolžnih življenj, je bila naša mala Kostanjevica prepojena s krvjo in solzami.

Med vojno ste obiskovali tudi šolo. Kakšni so spomini na mladost v šolskih klopeh?

S starejšo sestro Nado sva bili pravo nasprotje. Ona je bila umirjena in pridna, sama pa sem bila precej živahna, zato so me starši dali v šolo s šestim letom. V prvem razredu me je učila gospa Gajškova, v drugem gospa Podnarjeva, ostalih učiteljic pa se bolj malo spominjam.

Po končani osnovni šoli sem šolanje nadaljevala pri nunah v meščanski šoli v Šmihelu. Pouk se je zaradi nemogočih vojnih razmer začel šele 20. januarja 1944. Starši, katerih otroci so odhajali na šolanje v Novo mesto, so najeli velik lojtrski voz, na katerega so naložili vse, kar naj bi mi otroci na šolanju in v internatu potrebovali. Mrzlega januarskega jutra z veliko snega smo s starši, ki so nas spremljali, krenili na pot. Ker je bil most v Beli cerkvi porušen, sta moj oče in gospa Longotova, ki je imela trgovino na Oštrcu, najela čoln, s katerim sta veslala na drugo stran, najela drug lojtrnik, pretovorili smo prtljago in nadaljevali mukotrpno pot. Za pot, ki jo danes z avtomobilom premagaš v manj kot pol ure, smo potrebovali osem ur.

Po težko pričakovanih počitnicah se je pouk v novem šolskem letu začel sep-

tembra. Pri nunah v samostanu smo bile zaščitene, nismo imeli stikov z zunanjim svetom. Domov v Kostanjevico smo šle samo za božič in veliko noč. 12. februarja 1945 so partizani bombardirali samostan v Šmihelu. Bila sem ranjena v glavo, zelo sem krvavela. Ker je bila tudi ženska bolnica v Novem mestu bombardirana, sta me dva nemška vojaka z džipom prepeljala v moško bolnico, kjer sem ostala na zdravljenju. Vse gojenke so šle domov, pouk je bil prekinjen. Moje sošolke so šle povedat k nam domov, kaj se mi je zgodilo. Mama, ki je bila visoko noseča, se je silno prestrašila. Mislila je da sem mrtva in da ji resnico o mojem stanju zaradi njene nosečnosti prekrivajo. Oče je s kolesom v hudi zimi prikolesaril v Novo mesto in me obiskal v bolnici. Ko me je zagledal, so mu stopile solze v oči in na glas je zajokal. Doma je mamu prepričal, da sem živa in da ne bom umrla. Starša je skrbelo tudi za Nado, ki je bila na šolanju v Ljubljani, saj je bilo takrat bombardirano tudi naše glavno mesto. Informacij ni bilo, saj ni deloval niti telefon, ne telegraf in tudi pošta je bila neredna.

Po treh tednih sem prišla domov. Na vratih me je pričakala mamina sestra Karolina, ki mi je s pogledom dala vedeti, da je v hiši nekaj narobe. Peljala me je v sobo, kjer je ležala mama in ob njej najina najmlajša sestra Fanika, ki je ob porodu tehtala le kilogram in pol. Fantka, ki se je rodil mrtev so že pokopali. Teden kasneje se je ustavilo srce naše ljube mame. Umrla je 15. marca, leta 1945, stara komaj 39 let.

Kaj se je dogajalo z vašo družino in vami po vojni?

Oče se je, da bi mala Fanika imela mamu, še enkrat poročil. Dočakal je 82 let. Obe sestri sta poročeni in imata otroke. Starejša Nada živi v Zagrebu, Fanika pa v Dobji vasi pri Ravnah na Koroškem.

Sama se nisem nikoli poročila in sem še vedno Kušljanova. V Kostanjevici smo si ohranili dom, kamor se radi vracamo. Vsaj petkrat na leto se zberemo skupaj. Takrat nas je deset in vedno nam je lepo. Velikokrat si tudi telefoniramo. Čeprav sem večino svojega življenja preživela v Ljubljani, kjer živim tudi danes, in veliko potovala po svetu, sem bila in ostajam Kostanjevičanka.

| Jani Zakšek

MEDNARODNE RAZISKOVALNE DELAVNICE ETNOLOGIJE IN **DOKUMENTARNEGA FILMA** V KOSTANJEVICI NA KRKI

Med montiranjem filma Evrosad
| Foto: **Matej Jordan**

Med snemanjem
dokumentarca o frizerjih
| Foto: **Matej Jordan**

Med 10. in 20. avgustom so v Kostanjevici na Krki potekale mednarodne delavnice etnologije in dokumentarnega filma, ki so jih v okviru programa EU Mladi v akciji organizirali Zavod Liminal (SI), Klub študentov etnologije Domači (Hr) ter Društvo zaveznikov mehkega pristanka – Luksuz produkcija iz Krškega. Etnoloških in filmskih delavnic se je udeležilo šestdeset mladih iz Slovenije, Hrvaške, Avstrije, Italije, Romunije, Nemčije, Belgije, Češke, Španije, Francije in Portugalske. Mentorji delavnice so bili Želimir Žilnik, Boris Petković, Marko Cvejič, Nemanja Babić, Jure Černeck in Massimo Macchiuti. O delavnicah smo obširneje pisali v prejšnji številki, tokrat pa dodajamo še osnovne podatke o dokumentarnih filmih, ki so nastali v Kostanjevici. Hvala vsem domačinom, ki ste s svojim sodelovanjem podprli delavnice in omogočili nastanek dokumentarnih filmov, ki v tem trenutku že potujejo na festivale širom Evrope!

DOMOLJUB

dokumentarni, 5', Slovenija, 2009
Avtor: Tomaž Pavkovič

Nastopajoči: Victor Richter
Sinopsis: Victor je domoljub iz Dovškega, ki uživa v ustvarjanju na travniku pred svojo hišo.

CVIČEK – NEW GENERATION

dokumentarni, 12' 32", Slovenija, 2009
Avtorji: Willi Binder, Caroline Haidacher, Caroline Mieling
Nastopajoči: Klemen Sevšek, Alja Pincolič, Vesna Komatar
Kratek opis: Trije avstrijski študentje antropologije pridejo v Kostanjevico na Krki, da bi odkrili skrivnost legendarnega cvička. Tam naletijo na tri zanimive ljudi, ki jim pomagajo razumeti fenomen priljubljenega vina: "najboljši gostitelj" in natak Klemen, cvičkova princesa Vesna in Alja, punca ki izposoja čolne.

ANICA I MARIJA

dokumentarni, 5' 56", Slovenija, 2009
Avtorici: Ana Radoslovič, Catarina Leal
Nastopajoči: Ivica Vukovinski, Marija Vukovinski, Anica Beribak
Kratek opis: Anica in Marija sta sosedni in stari prijateljici. Aničina hiša leži na slovensko-hrvaški meji, Marijina na

hrvaško-slovenski. Na kakšen način schengenska meja in obmejni nadzor vpliva na njuno vsakdanje življenje?

ZGODBE Z NEKEGA OTOKA

dokumentarni, 6' 14", Slovenija, 2009
Avtorji: Ivor Hodulak, Emeline Andre, Tjaša Jurman
Nastopajoči: domačini iz Kostanjevice na Krki
Kratek opis: Prebivalci Kostanjevice govorijo o zanimivih načinih preživljanja svojega prostega časa.

HINI, THE CRAZY JUMPING GUY

dokumentarni, 13' 56", Slovenija, 2009
Avtorji: Mirella Habr, Thomas Balin, Roberto Leonarduzzi, Katja Tegelj, Jasna Puh
Originalna glasba: Kostanjeviška godba na pihala
Nastopajoči: Matjaž Krhin, Marjana Krhin, Janez Selak, Borut Baznik, Andreja Baznik, Toni Bizjak
Kratek opis: Skozi film spremljamo Hinija, Kostanjevičana, ki je med domačini znan predvsem kot vodja kostanjeviške godbe. A Hini je tudi matičar, nastopil je že v reklamah ...

JABOLČNE MIGRACIJE

dokumentarni, 10' 12", Slovenija, 2009

Avtorji: Marija Solarevič, Marul Kuljiš, Sandra Urem, Dana Ruljančič, Tea Predovan, Melita Vuković, Mirjam Križič, Nina Vigan, Sarah Lunaček, Katarina Žakelj

Nastopajoči: Ivan Kozole, Snežana Milošević, Vesna Adamović, Cvija Petrovič, Leonardo, Viki, Biserko, Goran Bogdan in drugi ...

Kratek opis: Slovensko podjetje Evrosad med sezono obiranja jabolk zaposluje sezonske delavce iz republik bivše Jugoslavije. Med obiranjem jabolk in večernim sproščanjem v delavskih kolibah delavci opisujejo vzroke za migracijo v Slovenijo, dobimo pa tudi vpogled v način življenja med sezonskim delom.

ČAČARIJA

dokumentarni, 11' 12", Slovenija, 2009

Avtorji: Irena Smiljanič, Valentine Auer, Sara Calvo Gonzalez, Maša Zagorc, Matjaž Karlovčec, Bojan Mucko

Nastopajoči: Anica Pisek, Jože in Anica Sintič, Mimi Jordan, Miha Grgovič, Jožef Vukčević, Tone Olovec, Tone Stopar, družina Sokolovič in oslica Metka.

Kratek opis: Film "Čačarija" se dotika čačarske govornice podetnične skupine, ki naseljuje nekaj vasi v Gorjancih blizu Kostanjevice, ob meji s Hrvaško. V skladu z ustno tradicijo predniki prebi-

Projekcija filma Želimirja Žilnika pred Lamutovim likovnim salonom
| Foto: **Matej Jordan**

valcev Ostrca, Črneče vasi in Črešnjevca izvirajo iz uskoških naseljevanj Gorjancev in sosednjega Žumberka. Skozi pogovore z lokalnimi prebivalci avtorji obravnavajo značilnosti "čačarskega" narečja, izvor "Čačarjev" in "čačarsko" govornico kot motiv za diskriminacijo v družbenem okolju Kostanjevice na Krki. V filmu slišimo tudi ljudske pesmi v čačarskem narečju. Film se konča z lokalno anekdoto.

KDO PA TEBE STRIŽE?

dokumentarni, 6' 45", Slovenija, 2009

Avtorji: Žiga Divjak, Tomaž Pavkovič, Damjana Jurman, Urška Mali, Špela Čepin

Nastopajoči: Anja Pinterič, Gregor Jordan, Staša Šoba, Vili Punčuh, Stane Stanič, Silva Žabkar, Ivan Unetič, Magda Bršec

Kratek opis: Avtorje filma je zanimalo, kaj se čez dan zgodi pri frizerju. Film sledi dogajanju v štirih frizerskih salonih, ki so na voljo v majhnem mestu Kostanjevica na Krki. Med obiskom frizerja se najde čas za izmenjavo novic, mnenj, čenč in šal.

| Jana Drašler

Okrogla miza z naslovom
Življenje ob šengenski meji
| Foto: **Matej Jordan**

Predavanje uveljavljenega
snemalca Jurija Černeca
| Foto: **Matej Jordan**

Projekcija filma Želimirja Žilnika pred Lamutovim likovnim salonom | Foto: **Matej Jordan**

SUŠILNICA HMELJA, HMELJSKA CESTA IN MNOGO SPOMINOV

Ničkolikokrat se spomnim vožnje iz Kostanjevice na Krki v bližnje Brežice in kako sem občudovala geometrično pravilne nasade hmelja, vidne s savskega mostu. Spomnim se vprašanj, ki so se mi porajala in spomnim se odgovora: »... to je hmelj, to je včasih raslo tudi v Kostanjevici in ko smo bili mi tvojih let smo ga morali med počitnicami obirati ...«

Hmeljarstvo na slovenskem ima nasploh dolgo tradicijo, prvič se namreč omenja že leta 1156 v takratnem urbarju (seznam kmetij). V slovenskem prostoru so še posebej ugodni pogoji za rast te rastline – trajnice, ki se jo posadi na vsakih petnajst do dvajset let in je ena izmed štirih sestavin sodobnega piva – na območju Savinjske doline. Tu se danes kot posledica tradicije nahaja več kot dve tretjini vseh nasadov hmelja v državi. Kljub splošnemu nepoznavanju hmelja kot vrste in tržne rastline je ta v naših gospodarskih krogih prisoten že od nekdaj. Slovenski hmeljarji pridelajo kar dva do tri odstotke vsega hmelja na svetu. Njegova cena je bila nekdaj tako visoka, da se ga je oprijelo ime zeleno zlato. Takrat je tudi na območju, kjer se danes raztezajo sadovnjaki znani pod imenom Joh, rasel hmelj.

HMELJSKA CESTA

Prvi poskusi obsežnejšega hmeljarstva v Kostanjevici sicer sežejo že v predvojne čase, vendar je takrat močna konkurenca iz Savinjske doline v kali zatrla ta poizkus. Nekaj manj kot dvajset let kasneje, leta 1958, so hmeljarski strokovnjaki ponovno raziskali teren za gojitev hmelja in hmeljski nasadi na področju Kostanjevice so se obnovili. Večji nasadi so bili na območju, ki ga danes pokriva nasad jablan (Evrosad). Kmetijsko gospodarstvo je zasadilo deset hektarjev hmelja in namenilo dodatnih šest hektarjev preoranih zemljišč za ureditev. Za leto 1959 je bilo v planu še več nasadov hmelja in sicer na obdelovalnih površinah kmetovalcev, ki so s takratno Kmetijsko zadrugo v Kostanjevici sklenili pogodbo o pridelovanju te rastline. Že po nepričakovani količini

Foto: **Goran Milovanović**

pridelka prvo sezono je bilo slutiti, da je bila investicija KZ Kostanjevica izredno uspešna, še bolj pomembno pa je bilo dejstvo, da je hmeljarstvo pomenilo prihodek v gospodarsko blagajno Kostanjevice, nova stalna in sezonska delovna mesta ter možnost zaslužka za lokalno prebivalstvo.

Nasadov hmelja se spominjajo mnogi domačini, povzetek spominov Damjane Grubar, Anice Pincolič ter ostalih, pa bi se glasil nekako takole. Do nasadov hmelja je vodila Pot na Pršnice, današnja Hmeljska cesta. Hmelj so hodile obirati ženske in z njimi otroci, moški, fantje in dekleta, Romi ter delavci z onstran meje. Obiranje se je pričelo konec avgusta in trajalo dolgo v september. Delalo se je od jutra do večera. Visoko ovito rastlino so strgali iz kavlja, ki je držal vrveno oporo in nato ročno obirali storžke. Delo je bilo prijetno, kadar so bili storžki veliki, a največkrat ni bilo tako, povrh vsega ima hmelj drobne trne, zaradi katerih so imeli obiralci ob koncu delavnika spraskane noge in roke. Za malico so delavci poskrbeli sami. Osmukani storži so se stresali v klobučevinaste žaklje, nabran pridelek pa od tam v mernike (21 kg). Za en mernik si dobil bon, ki si ga kasneje unovčil. Težko nabrani storži, ki so iz žakljev leteli mimo mernika so še zdaj grenak priokus lepih spominov na poletno delo.

SUŠILNICA HMELJA

Velika stavba na Grajski cesti ni tam od nekdaj, ni del samostanskega kompleksa, ni polna jabolk, še najmanj pa je hotél, kakor lahko slišimo iz ust naših najmlajših. Velika siva stavba je

nekdanja sušilnica hmelja, postavljena v ta namen. Letos praznuje petdesetletnico zato je prav, da se spomnimo njene nekdanje vloge in pomena. Morda je to še toliko bolj smiselno v jesenskem času, takrat je namreč iz sušilnice uhajal prav poseben vonj. Danes se hmelj mehанизirano suši pri visokih temperaturah in dokaj kratek čas. Včasih so hmelj sušili dolgo in povsod kjer je bilo za to primerno. Tudi v Kostanjevici je pridelovalcem hmelja največje preglavice povzročalo sušenje. Še posebno ob obilnih pridelkih je zmanjkovalo prostora. Leta 1959 so s hmeljem napolnili razstavišče (LLS), telovadnico in oder ter balkon v Domu kulture. V šali ali zares so zapisali, da bodo prekinili s kino predstavami, ker bodo tudi v dvorano spravili obilen pridelek. Skrbi, ki so vsako jesen trle Kostanjeviške hmeljarje so bile rešene že leta 1959, ko je gradbeno podjetje Sava iz Krškega pričelo z gradnjo orjaške stavbe ob poti iz Kostanjevice v grad. Sušilnica je bila do konca leta moderna in urejena, hmeljarstvo pa konkurenčneje. Za razliko od številnih obiralcev hmelja je bilo zadolženih za sušenje malo. Delo je bilo namreč zaradi možnosti samovžiga in poškodovanja pridelka odgovorno in zahtevno.

OSTANEJO SPOMINI

Očividno danes na poti iz Kostanjevice v samostan ne najdemo večjih nasadov hmelja. Nekdanja Kmetijska zadruga se je preimenovala v Agrokombinat in kmalu za tem, v začetku sedemdesetih, se je hmeljarstvo na območju Kostanjevice pričelo umikati sadjarstvu in z njim novim nasadom jablan. Kljub temu, da je bil skozi vsa leta pridelek zadovoljiv, so zahteve trga pokazale, da je konkurenca hmeljarjev iz Savinjske doline premočna in da bi vztrajanje na gojenju te kulture vodilo v izgubo.

Hmeljarstvo v Kostanjevici je minilo, četudi sem ter tja najdemo še kak grm divjega hmelja. In kljub temu, da je minilo, niso pozabljeni spomini na otroška leta, ko si moral, namesto v Krko, obirati hmelj; ali spomini fantov, ki so cukali hmelj s kavljev tako, da je ta padal na dekleta in spomini najstarejših o tem, da so vsaj čez poletje lahko zaslužili kak dinar več in jim na delo ni bilo treba potovati na drug konec Slovenije.

| Alja Pincolič

NASELJEVANJE USKOKOV NA PODROČJU GORJANCEV

Oblikovanje podetnične skupnosti Žumberčanov, ki poseljujejo prostor Žumberškega pogorja in Gorjancev, je s historiografskimi izvori podkrepjeno bolj kot marsikatera tradicionalna skupnost. Več kot sto objavljenih izvorov lahko najdemo o poteku naseljevanja skupin srbsko-pravoslavne entitete, od katerih se je na področju takrat znotraj avstrijske pokrajine Krajnske v 20-ih in 30-ih letih 16. st. oblikovala skupnost Žumberčanov. Večinoma gre za vojaške vire, ki so jih pisali poveljniki habsburških enot, kranjski in hrvaški plemiči, kot npr. vojskovodja Ivan Katzianer pa deželni glavar Nikola Jurišić, hrvaški ban Ivan Karlović in drugi, ki so zaradi krepitve obrambe habsburških posestev in posledično oslabilave osmanskega imperija, aktivno sodelovali pri preseljevanju ljudi iz Osmanskega cesarstva. V ljudskem izročilu tega področja se je v 15. stoletju za priseljence, ki so prišli s področja Osmanskega cesarstva, uveljavilo poimenovanje »Uskoki«, kar pomeni pravzaprav begunci, čeprav so bili priseljenci, ki so v 16. stoletju poselili Gorjance, vojaki, ki so organizirano prešli iz osmanske v habsburško vojaško službo. Če govorimo samo o Žumberčanih, je potrebno poudariti, da staroselcev Gorjanskega pogorja niso poimenovali s tem imenom, temveč so tako imenovali samo potomce srbsko-pravoslavnih priseljencev, pri katerih se različnost po današnjih nacionalnih identifikacijah začne pojavljati v sredini 19. stoletja.

Žumberčani so se na področje Gorjancev naselili iz Srba, Unca in Glamoča v Bosni, ter iz Cetinske krajine v Dalmaciji. Izvorno je šlo za srbsko-pravoslavno prebivalstvo, ki je tja prišlo iz vzhodne Hercegovine, Srbije in severne Črne gore in je, kot opozarja hrvaški zgodovinar dr. Drago Rokсандić, bilo na teh zahodnih področjih prisotno že pred osmanski osvajanjem. Zgodovinska veda še vedno ni uspela raziskati motivov njihove selitve iz

Osmanskega imperija, najbolj uveljavljeno pa je prepričanje, da je bil glavni povod ukinitve nekaterih pristojnosti po koncu bitke pri Mohaču, ki so vplivale na do takrat relativno ugoden tradicionalni pravni in ekonomski položaj prebivalstva v t.i. vlaškem socialnem statusu. Do dogovora o preselitvi je prišlo po tem, ko so jim habsburški vojni veljaki v kraljevem imenu obljubili enak nivo pravic, ki so ga imeli kot osmanski podaniki, kar je vključevalo tudi dodelitev zemljišča posameznim družinam, ustrezno vojaško plačo in različne ugodnosti, ki so jim omogočale vojaško udejstvovanje, s tem pa razbremenitev njihovih družin dela na zemlji, ki je bila kot posledica osmanskih napadov v 15. stoletju pogosto zapuščena. Dodeljena jim je bila tudi volilna pravica pri izbiri vojvod in dodelitvi poveljnika, ki jih je predstavljal na Dvoru. Te pravice Žumberčanov so bile nekajkrat potrjene s kraljevskimi privilegiji, npr. 24. aprila in 15. junija 1532. leta. V povračilo so Žumberčani pod vodstvom svojih vojvod sodelovali v raznih vojaških akcijah, špijonirali in agitirali pri novih preselitvah, stražarili in sodelovali pri obnovi utrd. Med habsburškimi poveljniki so veljali za izjemno sposobne vojščake, nekateri med njimi so za vojne zasluge dobili celo plemiški naziv. Tako je na področju Žumberka še danes nekaj družin, ki imajo v lasti plemiške listine. Listine s popisi priimkov teh vojakov iz sredine 16. stoletja predstavljajo dragocen vir pri raziskovanju te skupnosti na Gorjancih.

Iz zgoraj omenjenih krajev je bilo po ugotovitvah zgodovinarjev pet selitev na Gorjance. Prva dokumentirana selitev uskokov na Gorjance je bila 1530. leta, vendar se da iz dokumentov, ki pričajo o njej, razbrati, da so bile selitve že prej. Zgodovinar Josip Mal predpostavlja, da je bila prva selitev leta 1526, ko je hrvaški plemič Ivan Kobasić, posestnik grada Brekovice na reki Uni in svetovalec nadvojvode Ferdinanda I., prevzel kot zastavno posest grad Žumberk. Takrat naj bi s sabo pripeljal tudi srbsko-

pravoslavno prebivalstvo s porečja Une. Obstajajo tudi dokumenti, ki bi jih bilo treba še natančneje preučiti in ki potrjujejo to tezo o zgodnejšem datiranju prve poselitve Gorjancev z Uskoki. Po Malu se je na prvo to skupino priseljencev zgledovalo tudi 50 družin iz Srba, Unca in Glamoča, ki so se naselile na Gorjance v drugem valu selitev, jeseni 1530. leta. Tretjo selitev so tvorili ljudje iz Cetinske krajine junija, leta 1531, ko se je doselilo 700 vojakov. Četrta selitev se je zgodila oktobra 1538. leta, ko se je iz okolice Srba naselilo še 300 do 400 družin, v peti selitvi, jeseni 1539. leta, pa se jih je nekaj naselilo še iz Cetinske krajine. Vzporedno z naselitvijo iz Srba, 1538. leta, se je na Habsburško ozemlje doselilo približno enako število Čičev iz okolice Obrovca, ki so delili usodo uskokov, vendar so mnenja o njihovi poselitvi teh prostorov deljena, kajti iz izvora ni povsem jasno, ali je pod tem nazivom mišljena srbska etnična skupnost ali romanska (Vlahi), ki ji sicer na Gorjancih danes ne najdemo sledi. Ocene števila priseljencev sicer precej nihajo, kajti iz dokumentov ni znano, koliko članske so bile uskoške družine. Mal meni, da je šlo za zadružne družine, ki jih je tvorilo štiri ali pet oženjenih bratov. Po tej oceni bi bilo na Gorjancih do leta 1534. že vsaj 4000 priseljencev. Avstrijski zgodovinar Karl Kaser pa je mnenja, da je bilo v vseh petih selitvah na Gorjancih naseljeno največ 750 ljudi in da so ostali naseljeni na Hrvaškem, v okolici Ogulina, v Slavoniji in Spodnji Štajerski. Znani so podatki, da je bilo npr. leta 1544 nekaj družin naseljenih v Rosopajnik pri Marindolu; področje, ki je bilo skupaj z Gorjanci oz. Žumberškim pogorjem v sestavi Žumberškega distrikta; Mal pa omenja tudi naselitev 76-ih uskoških družin na Dolenjskem v letih 1542 do 1553. V prid večjemu številu uskokov govorijo tudi podatki, da je bilo leta 1533 med njimi 1000 vojaško usposobljenih ljudi, ter da je bilo področje Gorjancev že sredi 16. stoletja premajhno za preživetje najzgodnejših priseljencev. Ko govorimo o številčnosti

Žumberske skupnosti v času njenega oblikovanja, je potrebno upoštevati tudi vpliv upora iz 1542. leta. V pove-zavi z njim je zgodovinar Ivic dopuščal možnost, da se je takrat večina vrnila v kraje od koder so prišli.

Dejstvo je tudi, da ti priseljenci, razen tistih iz prvega vala selitev – ki ni dokumentirana, niso bili takoj naseljeni na posesti gradu Žumberk in ostalih področij Gorjancev, temveč so bili v pričakovanju dodelitve obljubljenе zemlje začasno nameščeni okrog Metlike, Črnomlja, Kostela, Poljan, Osilnice, Vinice in v bližnjih hrvaških krajih, ter pri Ložu na Krasu in v Istri. Lahko si zamislimo v kako nezavidljivem položaju, ki je trajal leta, celo desetletja, so se znašli, ko niso imeli pravice graditi bivanjskih prostorov. To je dodatno otežilo pogoje za oskrbo otrok in starejših, predvsem v zimskih mesecih, kot tudi oskrbo živali, ki so jih pripeljali s sabo. Za ta nezavidljiv položaj so bili krivi kranjski deželni stanovi, s katerimi kralj ni uspel doseči dogovora o naselitvi. Poleg tega je kranjska oblast, kot opozarja zgodovinar dr. Marko Zajc, izkoriščala njihov nezavidljiv položaj kot sredstvo, tako da jih je navajala na čim pogostejša ropanja

in pustošenja osmanskega teritorija. Ker je bil zaradi omenjenih neizpolnjenih obljub njihov položaj v Habsburški monarhiji precej slabši kot v Osmanskem cesarstvu, se jih je del leta 1542 v t.i. »uporu Žumberčanov« vrnil v matične kraje. Okoliščine so bile težke tudi za staroselce, kmetsko prebivalstvo, saj so jim zaradi lakote kradli prav priseljenci, ki so jih imeli pravzaprav nalogo braniti pred osmanskim ropanjem. Sicer relativno majhne, a pogoste kraje so bile kmetskemu življu seveda obremenitev in so povečevale možnost kmečkega upora, s tem pa tudi pritiskale na dosego sporazuma o stalni naselitvi priseljencev med plemstvom. Prva zabeležena dodelitev zemlje uskokom se je, po dolgih in napornih pogajanjih, zgodila marca, 1534. leta, ko je Margareta Kobasić v ta namen odstopila žumberško posestvo, v zameno pa je dobila Zgornji Mokronog. Svoja posestva za naselitev Žumberčanov je odstopilo še nekaj slovenskih in hrvaških posestnikov, med njimi tudi pleterska kartuzija, kostanjeviška opatija in kostanjeviško glavarstvo, a je to zadostovalo le nekje za polovico do takrat prispelega uskoškega prebivalstva. Druga delitev zemlje se je vršila,

pod organizacijo poveljnika Ivana Lenkovića, šele šest let po uporih Žumberčanov, 3. in 4. decembra, 1548. leta, a tudi takrat še niso vsi dobili zemlje. Nekaj jih je bilo nenastaljenih celo še v 70-ih letih 16. stoletja. Pri drugi delitvi so tisti, ki so odstopili zemljo zaradi organiziranja protiosmanske orambe na Gorjancih, dobili nadomestno v posestih gradu Mehovo, staroselci, kmetsko prebivalstvo tega področja, pa je bilo preseljeno na druge posesti svojih gospodarjev, na robna področja Gorjancev, precizneje na jugovzhodni in središčni del Gorjancev/Žumberskega pogorja, kjer so bili zadolženi za oskrbo plemiča, žumberškega kapetana, ki je bival v gradu Žumberk. V 16. stoletju so Žumberčani bili znani kot »stari uskoki«, tako so jih ločili od uskoškega prebivalstva, ki se je na to področje naselilo kasneje. Ime »Žumberški« pa so dobili, ko je grad Žumberk (Sichelberg), področje njihovega prvotnega naseljevanja in sedeža Žumberškega distrikta preneseno na širši prostor Gorjancev, predvsem na tisti del, ki se je z organiziranjem protiosmanske obrambe našel pod upravo vojne krajine.

| Irena Smiljanic

KLUB JAMARJEV KOSTANJEVICA NA KRKI

Tokrat vam predstavljamo še eno društvo, ki je pred kratkim praznovalo pomembno obletnico. Klub jamarjev Kostanjevica na Krki je društvo, ki je povezano skoraj s celo Kostanjevico, kajti težko najdemo hišo, ki skozi zgodovino jamarstva ni bila povezana z društvom tako ali drugače. Pogovarjali smo se z dolgoletnim predsednikom Branetom Čukom, ki je društvu predsedoval med leti 1987 in 2006, ter sedanjim predsednikom Andrejem Unetičem.

Kam segajo začetki Jamarskega kluba Kostanjevica na Krki?

BČ: Začetki jamarstva v Kostanjevici segajo v leto 1937, ko so narasle podivjane vode odkrile vhod v Kostanjeviško jamo. Že istega leta je bila v jami skupina domačih fantov, ki pa se kasneje niso organizirali v kakšno društvo. Ob

tem naj povem, da je prav Kostanjeviška jama zibelka dolenskega jamarstva, saj je njen obstoj botroval ustanovitvi Jamarskega kluba v Novem mestu, Kostanjevici na Krki, posredno pa tudi v Dolenjskih toplicah ter Straži. Novomeški jamarji, ki so bili nad raziskovanjem jame navdušeni, so zanimanje spodbudili tudi pri domačinih in že leta 1964 so ustanovili samostojno sekcijo, ki je 25. maja 1969 prerasla v samostojen „Klub jamarjev Kostanjevica na Krki“. Njegov prvi in dolgoletni predsednik je bil Martin Boltes, na predsedniškem mestu ga je med leti 1976 in 1979 zamenjal Franci Cvelbar. Na ustanovni seji leta 1969 so jamarji sprejeli tudi odločitev, da se jama Studena preimenuje v Kostanjeviško jamo. Za turiste se je jama odprla leta 1971. Seveda je bil takrat obisk čisto nekaj drugega kot danes, pohodne poti po jami so bile namreč še lesene. Leta

Foto: arhiv Kluba jamarjev Kostanjevica na Krki

1974 smo med prvimi v takratni Jugoslaviji razvili svoj jamarski prapor. Med leti 1982 in 1984 smo izvedli zamenjavo lesenih stopnišč z betonskimi, kar je bil velik podvig tako v organizacijskem kot finančnem smislu. 1. maja 1985 smo dejavnost društva nadgradili z gradnjo

Jamarskega doma, tako smo to novo leto že pričakali pod streho našega novega doma. 5. januarja 1987 smo izgubili predsednika. Sredi dela in načrtov je umrl Martin Boltes. Zapustil nam je solidne temelje za nadaljnje delo in razvoj.

Pred kratkim ste organizirali veliko prireditev. Za kaj je šlo?

AU: V začetku septembra smo praznovali več obletnic: stodvajseto obletnico organiziranega jamarstva, štirideseto obletnico Kostanjeviškega kluba, petdeseto obletnico Jamarske reševalne službe ter petdeseto obletnico izdaje zbornika Naše jame. Lahko rečem, da smo s skoraj sto člani eno največjih jamarskih društev na Slovenskem.

Kaj vse se je dogajalo na praznovanju tolikih obletnic?

AU: Reševalna služba je pripravila nekaj vaj: snemanje ponesrečenca, prenos po vrvi, pa tudi hitrostno plezanje po vrvi, ki meri petindvajset metrov z vmesnim pritrdiščem. Najhitrejši jo je uspel preplezati v pičlih dveh minutah. Predvsem pa je šlo seveda za druženje članov jamarskih klubov in izredno zadovoljni smo, da nam je na srečanju uspelo združiti preko dvajset klubov iz cele Slovenije, s katerimi tudi sicer tesno sodelujemo.

Kostanjeviška jama je lepa, a vsi se zavedamo, da so jame lahko tudi nevarne. Kakšne so vaše izkušnje na področju nesreč oz. varnosti v jami?

AU: Kostanjeviški jamarski klub ima štiri člane, ki se v okviru civilne zaščite vključujejo v sistem reševanja iz jam in ruševin. V tem okviru smo sklenili tudi pogodbe z občinama Krško in Brežice. Zagotovili smo tudi opremo, tako da smo pripravljene na morebitne intervencije v manjših jamah.

BČ: Kakšne hujše nesreče v našem podzemlju na srečo zaenkrat ni bilo. V preteklosti smo sicer že imeli nekaj različnih intervencij. Skupaj s policijo smo, na primer, na področju Velikega Trna po breznih iskali ukradene predmete. Ob tem smo naleteli na zanimive reči, na primer na barvno fotografijo poveljnika cerkljanske garnizije JLA, razne osebne dokumente, in podobno. Spet drugič smo izvlekli motorno žago, ki je gozdarjem padla v brezno. Kar nekaj brezen smo očistili odpadkov, pa tudi v kakšen vodnjak včasih splezamo in ga očistimo. Kar se tiče vaj, naj omenim simulacijo potresa v Kostanjeviški jami, ki se je zgodila leta 2001. Ljudi smo takrat iskali tako z geofonom – napravo s katero prisluškuješ tresljajem zemlje – kot tudi s psi Brežiškega kinološkega društva. Vajo, ki so si jo ogledali predstavniki

civilne zaščite, smo tudi posneli. Drugo večjo vajo smo organizirali v Gorjancih, kjer smo iz brezna Pekel potegnili ponesrečenca. Pa tudi v Veliki dolini, kjer sta se v jami »izgubila« dva učenca, ki smo ju nato uspešno »rešili«.

Kakšni so pogoji za članstvo v jamarskem klubu?

AU: V klub se lahko vključi vsak, ki simpatizira z jamarstvom, torej predznanje ni pogoj za članstvo. Sicer pa se vzgoja za raziskovanje jam začne že v osnovni šoli. Organiziramo krožek, v sklopu katerega učenci od 6. do 9. razreda osvojijo osnovna znanja o jamarski tehniki, opremi, pa tudi o načinih gibanja po jami, risanju, kartiranju ter izdelavi načrtov. Seveda pa izvejo tudi, na kakšen način jame sploh nastajajo, kakšne so njihove nevarnosti in kje je potrebna še posebna previdnost. Za samostojno delo jamarja je potrebno pridobiti licenco Jamarske zveze Slovenije, ki dva do trikrat letno organizira izpite. Brez opravljenega izpita, za katerega je potrebna temeljita praktično-teoretična priprava, samostojno raziskovanje ni dovoljeno. V Kostanjevici in njeni okolici je za samostojno jamarstvo usposobljenih skoraj štirideset članov, kar je svojevrsten uspeh.

Ali opazate nihanja obiska jame glede na razmere in časovna obdobja?

BČ: Vse do slovenske osamosvojitve je kar trideset odstotkov naših gostov prišlo iz ostalih republik nekdanje Jugoslavije, z novonastalimi razmerami pa se je to seveda spremenilo. V letih 1990/91 smo zabeležili padec obiska iz 7.000 obiskovalcev na zgolj 300! Seveda predvsem zaradi razmer ob osamosvojitvi. Na upad je vplivala denimo tudi gradnja nove dolenske avtoceste in posledično odstranitve reklamnih tabel, ki smo jih imeli na treh lokacijah stare ceste bratstva in enotnosti. Pred tem si je jamo ogledalo med 10.000 in 12.000 obiskovalcev. Zavedamo se, da bo še kako pomembno obveščanje in cestna signalizacija, tudi na novi obvoznici. Pričakujemo učinkovito in hitro ukrepanje občine pri lobiranju in pridobivanju primernih lokacij za postavitev reklamnih panojev in cestne signalizacije, tako ob avtocesti, kot ob republiški oziroma lokalnih cestah. V zadnjih letih se obisk jame giblje med 8.000 in 9.000

V začetku septembra je Klub jamarjev Kostanjevica na Krki praznoval svojo 40. obletnico aktivnega jamarskega delovanja. Ker datum sovpada s praznovanjem 120. obletnice jamarske zveze Slovenije, s 50. obletnico ustanovitve Jamarske reševalne službe in 50. obletnico prvega izida revije Naše jame, so na JZS organizacijo vseh štirih dogodkov zaupali Klubu jamarjev Kostanjevica na Krki. Praznovanje je potekalo v obliki dvodnevnega srečanja slovenskih jamarjev na jasi pri Kostanjeviški jami. Osrednje dogajanje se je zgodilo v soboto, 5. septembra, ko so od devete ure zjutraj potekali različni dogodki, med drugim okrogla miza na temo problematike združenja turističnih jam Slovenije, tekmovanje v žimarjenju, osrednja proslava ob obletnicah ipd. Jamarska reševalna služba je za vse prisotne izvedla prikaz reševanja ponesrečenca z vrvi na steni pri sosednji Bizjakovi jami. Program je potekal pozno v noč, ko so se ob odlični hrani in žlahtni kapljici vrteli filmi in predstavitve največjih dosežkov slovenskih jamarskih društev. Najbolj vztrajni so tudi noč preživeli v Kostanjevici na Krki in si naslednji dan skupaj z našimi jamarji ogledali nove dele Kostanjeviške jame.

Vsi skupaj smo ugotovili, da je takih srečanj bistveno premalo in da upamo, da jih bo sedaj, ko je po kar nekaj letih od zadnjega srečanja ponovno prebit led, spet kaj več.

| Alenka Unetič

obiskovalci letno, samo v lanskem letu pa so nas obiskali turisti iz kar 26 držav po vsem svetu.

AU: S temi številkami smo povsem zadovoljni. Vse klubske dejavnosti, seveda tudi turistično, opravljamo prostovoljno, kar je pri tem številu obiskovalcev kar velik zalogaj, a ga z dobro organizacijo uspešno obvladujemo.

BČ: Poleg tega se moramo zavedati, da je vsak vstop v jamo hkrati tudi onesnaževanje le-te. Vsakdo, ki vstopi v jamo, s seboj prinese marsikaj: telesno temperaturo, ki v jami ni normalen pojav, pa tudi bakterije in klice na oblačilih ter v izdihanem zraku. To je seveda obremenjujoče za živalstvo v jami, ki pa je pestro.

Lahko poveste več o teh jamskih prebivalcih?

BČ: Najbolj značilen je vsekakor netopir. Letos so nas obiskali člani Društva za preučevanje netopirjev, ki so netopirje tehtali, jim nadevali obročke in jemali DNK vzorce. V jami so našli 12 vrst netopirjev, kar je presenetilo tudi mene! V jami živita tudi dva endema, ki so ju biologi prvič opisali prav tu – eden je jamski polžek, ki s hiško vred meri manj kot tri milimetre. Tu prebiva tudi gladkonogi ježek, pa razne vodne živali, jamski pajki, kobilice. Včeraj sem opazil prve primerke bisernic, večč, ki jih poznamo tudi po imenu Zobati vrbovček in prihajajo v jamo prezimovat. V jami se nahajajo tudi razne vrste mikroorganizmov. Zlati mikroorganizmi so redkost v slovenskem prostoru, gre pa za vrsto mikroskopsko majhnih bakterij, ki se naselijo v kondenzu, vodnih kapljicah, ki nastajajo na stičišču toplega in hladnega zraka. Ko kapljice obsvetimo, se zablešči rumeno ali srebrno. Kot posebnost naj omenim tudi, da se v jezeru večkrat pojavijo postrvi, čeprav je od vhoda oddaljeno skoraj sto metrov. Ob poplavih namreč ribe lahko priplavajo vse do jezera, četudi jih zadnji dve leti ne opažamo več. Večkrat pa zato vidimo žival, katere prisotnost v jami je slabo znamenje – progastega gnojnega črva. To pomeni, da je jama že onesnažena oz. je infrastruktura naselij neustrezna. Voda iz kanalizacij in gnojnih jam namreč ob neurjih lahko zelo hitro pronica v jamo.

Foto: **arhiv Kluba jamarjev Kostanjevica na Krki**

Je Kostanjeviška jama že povsem raziskana?

BČ: Če bi tako razmišljali, ne bi raziskovali. Jama je kot vesolje, konca ni in ni. Vedno ima neke možnosti, zanje vemo ali pa tudi ne. Osebnost sem prepričan, da jama seže kilometre naprej, o katerih za zdaj ne vemo ničesar, vodna pot Studene se namreč prične na Hrvaškem, in velika verjetnost je, da gre jama vse do tja. Seveda pa jama poteka tudi v različnih nivojih. Odkritja so vedno nepredvidljiva. Ponavadi se zgodijo takrat, ko najmanj pričakujeteš.

AU: Od 1937, ko je bila jama odkrita, pa vse do leta 1996 je veljalo, da je dolga 522 m. Leta 1996 in 1997 je ob izdatni pomoči članov JK Novo mesto sledilo odkritje novih delov vse do podzemne Studene. Danes je jama dolga preko 2 km. Malo manj kot 2 km smo jo že uspeli izrisati in izmeriti. Pred nekaj leti smo imeli potapljača, ki je preplaval t.i. Jezero tretjega tisočletja, vendar zaradi stiske s časom in kisikom ni nadaljeval raziskovanja, je pa videl, da se prostor nad njim odpira v nove dvorane. Eden od pokazateljev je tudi ta, da v turističnem delu tekoče vode ni, v novih delih pa je mogoče priti do podzemne reke, potoka, ki je bržkone povezan s Studeno. Zanimivo je, da še nismo našli prave povezave z Bizjakovo jamo, ki je čisto zraven Kostanjeviške jame, pa tudi povezave med obema izviroma zaenkrat še niso znane.

V preteklih letih ste v klubu organizirali več odprav v tujino. V katere države ste se podajali na jamarska raziskovanja?

AU: Leta 1998 smo prvič organizirali odpravo v češke in slovaške jame, sledile so vsakoletne odprave na Velebit, ki so potekale med leti 2004 in 2007, tudi v

Paklenico. Predvsem pa velja omeniti našo najodmevnejšo odpravo do zdaj, ki smo jo izpeljali letos januarja – odpravo na Novo Zelandijo, ki je bila za nas dejansko velik zalogaj, tako v logističnem, kot tudi strateškem in finančnem smislu. Zdaj, ko smo si malce odpočili, pa že veselo načrtujemo obisk pri kolegih iz Švice, ki so bili letos pri nas.

BČ: Naj povem, da smo iz Nove Zelandije prinesli ok. 14.000 fotografij in 12 ur filma! Vse to bo potrebno še urediti.

AU: Nova Zelandija nam je dala kar nekaj novih izkušenj, v mislih imam predvsem stik z vodo. Tam se namreč kot suha jama pojmuje tista, v kateri smo bili mokri vsaj do pasu. Lahko si mislite, da smo se uspešno znebili »treme« pred vodo in nam brodenje po jamskih potokih in jezerih ne predstavlja več nikakršne težave, zato je sedaj tudi samo raziskovanje v naših jamah (Levakovi npr.) lažje, hitrejše in manj stresno. Seveda pa se ne potapljam, jamski potapljači so tudi sicer izjemno redki.

V zadnjih letih se lahko pohvalite tudi z več dosežki. Kakšnimi?

AU: Med zadnjimi dosežki je projekt asfaltiranja ceste vse do jame, ki smo se ga lotili z lastnimi sredstvi in ga zaključili lansko leto. Velik del naših aktivnosti je tudi vzdrževanje doma. Pred dvema letoma smo menjali streho, letos smo preuredili spodnje prostore, kjer smo potem postavili tudi razstavo fotografij iz Nove Zelandije.

BČ: Pred dvema letoma smo izvedli varno priključitev jame na električno omrežje preko ločilnega transformatorja. Zdaj v jami ni več nevarnosti pred električnim tokom, kar omogoča mnogo bolj varno vzdrževanje in obiskovanje. Letos pa smo zamenjali dotrajane stikalne omarice.

AU: Leta 2002 smo skupaj s kolegi iz novomeškega kluba izdali monografijo o Kostanjeviški jami. Še v času klasične fotografije, leta 1998, pa smo se lotili večjega projekta Skrivnosti Gorjancev, v sklopu katerega smo posneli 1.400 diapozitivov.

BČ: Že v preteklosti smo se posvečali zamisli, da bi jamo posneli tudi na filmski trak. Leta 1987 smo naredili prvi film na super 8 milimetrsko kamero, vendar takratna tehnika še ni omogočala kvalitativnih jamskih posnetkov. S popularizacijo digitalnega medija se je naše delo precej

zabeležili celo mesec dni pred potresi. Če se teorija izkaže kot pravilna, bo potrese mogoče napovedovati mesec dni prej, kar bo vsekakor revolucionarno odkritje. A na rezultate zaenkrat še čakamo.

Kakšni pa so kaj kratkoročni cilji Kluba jamarjev Kostanjevica na Krki v prihodnosti?

AU: Precej je že tradicionalnih vsakoletnih obveznosti, kot npr. vsakoletna obvezna skupščina, pa ekskurzija za vse člane društva, tradicionalno imamo sedaj tudi že polhariojo, pa silvestrovanje, pomagamo tudi pri akcijah drugih društev v Kostanjevici. Potem so še razne raziskovalne akcije, pa je urnik za popolnitev prostega časa ob službi popolnoma natrpan.

BČ: Na prvem mestu je vsekakor nadaljevanje raziskav sistema Kostanjeviške jame, pa tudi drugih jam in brezen, ki jih ni malo. Ko smo prej omenjali meritve plina radona, je tukaj možnost, seveda če bodo meritve v to smer zadovoljive, da lahko v prihodnosti tudi Kostanjeviška jama postane del medicinskih storitev v tem delu Slovenije. Je pa seveda ta zadeva organizacijsko precej večplastna in jo zaenkrat prepuščamo bodočnosti. A možnosti so.

| Jana Drašler

olajšalo, pa tudi sami smo se že precej usposobili na tem področju.

Jamarstvo je torej izjemno zanimiva in privlačna dejavnost, polna zanimivih odkritij. Kaj vse raziskujete v zadnjem času?

BČ: Pravkar odkrivamo Kreščak in Lisičino, jami na področju Brežic, ki sta zaenkrat dolgi okrog 1 kilometer. Na področju KS Velika Dolina je kar precej kraškega sveta. Tam nastaja nov klub - Jamarski klub Brežice. Fantje in dekleta, ki so sedaj sicer člani našega kluba, se šele podajajo na samostojno jamarsko pot, naš klub pa je v vlogi mentorja. Naj ob tem omenim, da je Kostanjeviška

jama izbrana kot ena izmed jam, kjer potekajo znanstvene meritve. Trenutno jami merijo koncentracijo in uporabnost plina radon, ki je primeren za speleoterapijo pri rehabilitaciji astmatikov. V sodelovanju s češkimi strokovnjaki ter Inštitutom za raziskovanje krasa pa raziskujemo tudi tektonske premike. Pred kratkim smo namreč sodelovali pri poskusu, s katerim želijo raziskovalci potrditi ali ovreči teorijo, da sončni mrk vpliva na plimovanje tektonskih plošč, širjenje in ožanje razpok. Kostanjeviška jama je bila izbrana kot ena izmed petih merilnih postaj, ki se sicer nahajajo po vsej Evropi. Spremembe v položaju tektonskih plošč naj bi instrumenti lahko

ODBOJKARJI VZTRAJNO NAPREJ

ČLANI

V sredo, 23. 09. 2009, je bilo odigrano prvo kolo pokalnega tekmovanja za člane. Naši fantje so se pomerili z ekipo TOM Mokronog in po atraktivni igri obeh ekip izgubili 0:3 (17:25, 19:25, 17:25). Na strani TOM Mokronog je bila predvsem izkušnost, saj gre za ekipo, ki že vrsto let tekmuje v članski konkurenci. Za našo mlado ekipo, ki se je prvič predstavila v članski konkurenci, so igrali: Luka Krošl, Simon Šuštaršič, David Čuk, Janez Halas, Miha Bregar, Bojan Hotko, Tomaž Bregar, Gašper Jordan, Jernej Tomazin, Matej Račič, Simon Krapež in Simon Košir. Fantom čestitamo za prikazano igro, gledalcem, ki so si tekmo ogledali pa se zahvaljujemo za bučno podporo skozi vso tekmo.

MLADINCI

Četrtega oktobra je bilo prav tako v telovadnici OŠ Kostanjevica na Krki odigrano prvo kolo za odbojgarske mladince. Rezultati turnirja so sledeči:

Kostanjevica na Krki : RH Žužemberk 0 : 2 (16:25, 21:25)

MOK Krka : TOM Mokronog 2 : 0 (25:14, 25:14)

RH Žužemberk : MOK Krka 2 : 0 (25:12, 25:19)

Kostanjevica na Krki : TOM Mokronog 2 : 0 (25:22, 25:14)

MOK Krka : Kostanjevica na Krki 2 : 0 (25:16, 25:17)

KADETI

Kadeti odbojgarskega kluba Kostanjevica na Krki bodo s sezono pričeli 11. oktobra. Tudi letos pričakujemo razburljiva srečanja in vrsto uspehov s strani mladih športnikov. Razpored turnirjev, ki si jih boste lahko ogledali, je sledeč:

1. krog - nedelja, 11.10.2009 - 10:00, Mokronog

2. krog - nedelja, 25.10.2009 - 10:00, Kostanjevica na Krki

3. krog - nedelja, 15.11.2009 - 10:00, Žužemberk

4. krog - nedelja, 29.11.2009 - 10:00, Kočevje

| Ervin Felicijan

Foto: Matej Jordan

24. TEK OB KRKI

V nedeljo 13. septembra smo pripravili tradicionalni 24. tek ob Krki. Zaznamovala ga je nova proga in veliko število udeležencev. Zelo razgibana proga s 120 m višinske razlike nas je proti koncu vodila skozi grad, kar ji je dalo še poseben čar. Poleg nove proge je bila novost tudi delavnica za otroke, za katero je poskrbel OTOK – zavod za razvoj, z direktorico Vesno Hrovat.

Tekmovanje je štel za pokal Dolenjskega lista in za pokal Občine Kostanjevica, vključeno pa je bilo tudi v akcijo Slovenija teče. Skupno se je prireditve udeležilo 239 udeležencev, od tega jih je 151 teklo na 9 km, 66 pa na 1000 in 300 m, bilo je tudi 22 pohodnikov. Tekalci so nastopili v 24 starostnih kategorijah.

Na 9 km dolgi progi se je zbrala vsa elita Dolenjskega pokala. Najhitrejši je bil Primož Kobe, AK Portovald Novo mesto (31,16), pred predstavnikom AK Sevnica Robertom Lendaro (31,19), in članom ekipe Slovenske vojske Matejem Beke (31,32). Član našega športnega društva Janez Polovič je bil odličen peti (32,48). V ženski kategoriji je zmagala Marta Gričar AK Radeče (40,53), druga je bila Magda Lužar DTP Trebnje (41,49), tretja pa Metka Lindič Marathon NM (42,11).

Pokal občine Kostanjevica je na 9 km dolgi progi v kategoriji moških do 30 let osvojil Marko Bučar. V kategoriji moških nad 30 let je zmagal Janez Polovič,

drugi je bil Matjaž Drmaž, tretji pa Uroš Bršec. Ženskih predstavnic ni bilo. Iz občine Kostanjevica se je podalo na progo samo pet tekmovalcev, kar je izredno malo. Pričakovali smo več domačih tekmovalcev. Očitno so se nekateri ustrašili nove proge. Vsi skupaj ste vabljeni naslednje leto, pa brez strahu!

Zelo zanimivo je bilo tekmovanje mlajših kategorij. Konkurenca je bila močna, saj so se OŠ Kostanjevica, ki je prispevala več kot polovico tekmovalcev, pridružili še OŠ Podbočje in OŠ Blanca ter posamezniki iz Sevnice, Radeč, Šentjerneja, Trebnjega, Mokronoga in Novega mesta. Dosežki otrok iz OŠ Kostanjevica so bili naslednji: v kategoriji do 5 let sta bila Uroš Gal in Živa Drmaž tretja. Od 6 do 9 let sta bila Matej Škoda in Pia Urbanč prav tako tretja. Od 10 do 12 let je bila Marta Lipoglavšek druga, Eva Molek pa tretja. Od 13 do 14 let je zmagala Urška Gramc, tretja je bila Alja Planinc. Fantje so v tej kategoriji zasedli vsa mesta na zmagovalnem odru: prvi je bil Marko Žulič, drugi Luka Lipoglavšek in tretji Janoš Špan.

Za naslednje leto bistvenih sprememb ne načrtujemo, razen spremembe imena v Kostanjeviški tek, saj ne poteka več ob Krki. Hvala vsem, ki ste pomagali, da je prireditve uspela: tako ekipi, ki je sodelovala pri pripravi prireditve kot sponzorjem.

| Boris Polovič,
predsednik ŠD Kostanjevica

Foto: Boris Polovič

ŠPORTNIKI IZ KOSTANJEVICE: JANEZ POLOVIČ

Janez je rojen leta 1974 in ves čas živi v Kostanjevici. V mladosti ni imel možnosti, da bi se posvetil določeni športni panogi. Doma niso imeli avtomobila, denarja pa je bilo komaj za najnujnejše. Vsak, ki se je kadarkoli resno ukvarjal s športom ve, da ta zahteva kar nekaj denarja in seveda veliko časa. Od osnovne šole naprej se je ljubiteljsko ukvarjal z različnimi športi, kot so na primer nogomet, tek, kolesarjenje, odbojka, košarka ... To so športi v katerih je užival.

Konec leta 2006 je staknil nerodno poškodbo kolenskih vezi. To je bil prelomni trenutek, saj se je zavedel, da se najbrž ne bo več mogel ukvarjati s športi z žogo, kjer je preveč sunkovitih gibov in obstaja velika nevarnost za ponovno poškodbo. Dober mesec po poškodbi je nato sedel na kolo, ki pretirano ne obremenjuje kolen. In tako se je začelo. Druge športe je pustil na stranskem tiru in se posvetil zgolj kolesu, kateremu je kasneje, ko mu je koleno to dovoljevalo, dodal tek.

V pretekli sezoni se je izkazal z odličnimi nastopi v Dolenjskem tekaškem pokalu, kjer je zasedel skupno tretje mesto, v svoji kategoriji pa je premočno zmagal. Stalnemu treningu teka se je vse pogosteje pridruževalo tudi kolo.

Foto: Matej Jordan

V letošnjem letu je združil dobro pripravljeno v teku in svojo moč na kolesu ter začel tekmovali v državnem prvenstvu v duatlonu. To je v bistvu sprint duatlon, kar pomeni 5 km teka, 20 km kolesarjenja ter 2,5 km teka.

Za točke državnega prvenstva so šteje tri tekme:

Šared pri Izoli: Med več kot 50 udeleženci je zasedel skupno 2. mesto, v kategoriji 30 do 40 let pa prvo.

Ribnica: Med 48 udeleženci je zasedel skupno 10. mesto in prvo v kategoriji.

Kamnik: Med 60 udeleženci zasedel 7. mesto in prvo v kategoriji.

V skupnem seštevku državnega prvenstva je osvojil 4. mesto, v kategoriji od 30 do 40 let pa je postal državni prvak.

Da je vsestranski športnik dokazujejo tudi njegovi drugi letošnji izidi. Na Kraškem maratonu je bil na malem maratonu (21 km) med 1514 skupno 10. ter bil najhitrejši Dolenjec in Posavec.

Preizkusil se je tudi v triatlonu jeklenih v Bohinju, kjer je že dvakrat zapored nastopal kot tekač na ekipni tekmi.

Letos se je podal na posamično preizkušnjo. V izredno slabem vremenu je med 140 udeleženci zasedel skupno 6. mesto in zopet bil najhitrejši Dolenjec in Posavec. Triatlon jeklenih pomeni 8 km veslanja, sledi 16 km vzpon s kolesom na Pokljuko, z 800 m višinske razlike, nato pa še 9 km teka na Vodnikov dom pod Triglavom s 600 m višinske razlike.

Dobro sezono je kronal z osvojitvijo prvega mesta na lokalnem tekmovanju v vzponu na Mirčev križ ter s 5. mestom absolutno na 24. kostanjeviškem teku.

Za solidne rezultate je, kot pravi Jani, treba vložiti veliko truda in se marsičemu odreči. Toda, ko prideš na cilj in si zadovoljen z rezultatom, ti to pomeni zadovoljstvo, ki te žene naprej.

Ob tej priložnosti se Jani posebej zahvaljuje svoji ženi in sinčku, ki sta zelo prilagodljiva in potrpežljiva in gresta vedno z njim in ga motivirata na tekmah, pa ženinim in svojim staršem, ki ga tudi redno spremljajo na tekmovanjih in navijajo zanj.

| Boris Polovič

10. VZPON NA POLOM

Tradicionalni 10. kolesarski vzpon na Polom je potekal v nedeljo, 6. septembra 2009. V sončnem dopoldnevu se je vzpona udeležilo 39 kolesarjev. Med udeleženci je bilo 26 članov KD Landstrass, ostali so se pripeljali iz Brežic, Celja, Velenja, Domžal, Krškega, Ptuja in Kranjske Gore.

Vsak udeleženec vzpona je prejel spominsko darilo, topel obrok in napitek.

Udeleženci so tekmovali v šestih kategorijah. Med vsemi kolesarji so progo najhitreje prevozili: Janez Polovič (KD Landstrass) s časom 42:05, Peter Rožanc (Energija Velenje) 43:27 in Milan Cekuta (KD Landstrass) 43:52.

Rezultati po kategorijah:

ŽENSKE – Ž1

1. mesto: Damjana Polovič, KD Landstrass, 58:45
2. mesto: Irena Kuntarič Žibert, Kostanjevica, 1:06:12
3. mesto: Saša Bohinc, KD Landstrass, 1:15:09

MOŠKI – M1 (1990 in mlajši)

1. mesto: Gregor Bučar, KD Landstrass, 46:10

MOŠKI – M2 (1989 - 1980)

1. mesto: Marko Bučar, KD Landstrass, 44:54
2. mesto: Gregor Srpčič, Nikoli proti vetru, 52:05
3. mesto: Stanislav Colarič, KD Landstrass, 1:03:02

MOŠKI – M3 (1979 - 1970)

1. mesto: Janez Polovič, KD Landstrass, 42:05
2. mesto: Sandi Colarič, P'cikel, 46:21
3. mesto: Uroš Bršec, KD Landstrass, 48:46

MOŠKI – M4 (1969 - 1960)

1. mesto: Peter Rožanc, Energija Velenje, 43:27
2. mesto: Brane Škoberne, Celje, 44:18
3. mesto: Andrej Jordan, KD Landstrass, 49:16

MOŠKI – M5 (1959 in starejši)

1. mesto: Milan Cekuta, KD Landstrass, 43:52
2. mesto: Roman Blatnik, Krško, 54:28
3. mesto: Marko Bregar, KD Landstrass, 56:01

Tako kot prejšnja leta je bil tudi letos najstarejši udeleženec Đuro Kovač (1938) iz Krškega in najmlajši udeleženec, domačin Gregor Bučar (1993). Najbolj oddaljeni kolesar je bil tokrat Janez Sever iz Kranjske Gore.

Prireditve smo organizirali s pomočjo prizadevnih članov organizacijskega odbora prireditve in ob nepogrešljivi podpori zvestih sponzorjev. Ob tej priložnosti se kolesarjem in vsem, ki so sodelovali pri organizaciji in izvedbi, zahvaljujemo za športno druženje na sončni strani Gorjancev.

| Kolesarsko društvo Landstrass

DRUŽINSKO TEKMOVANJE V LOVU RIB S PLOVCEM 2009

29. avgusta 2009 je RD Kostanjevica na Krki organizirala tradicionalno družinsko tekmovanje v lovu rib s plovcem na ribniku v Karličah. Tekmovanje je potekalo v obeh konkurencah – članski in mladinski. Udeležilo se ga je 22 članov in 6 mladincev, skupno 28 ribičev-tekmovalcev. V vročem in soparnem sobotnem dopoldnevu so se tekmovalci trudili ujeti kar največ rib, a je bil ulov vložnemu trudu navkljub skromen.

Po triurnem ribolovu se je v članski konkurenci najbolje odrezal Jože TRŠINAR s Prekope, ki je ulovil 1.960 gramov. Drugo mesto je zasedel Marjan ZUPANČIČ iz Kostanjevice z ulovljenimi 1.720 grami, tretji pa je bil Marjan GAL s Prekope s 1.540 grami. V mladinski konkurenci je prvo mesto zasedel Tilen PODBRŠČEK iz Velikega Podloga s 1.790 grami, drugo Žiga ZUPANČIČ iz Kostanjevice s 120 grami in tretje Aljaž URBANČIČ iz Črneče vasi s 50 grami ulova. Prvi trije uvrščeni tekmovalci v obeh konkurencah so prejeli medalje in praktične nagrade. Žal je prijetno druženje ob malici nekoliko pokvaril dež, saj se je takoj po razglasitvi rezultatov ulilo.

| Robert Hočevar

NOVA GRIPA

Zaradi novega tipa gripe je po vsem svetu zavladala panika. Začelo se je spomladi v Mehiki. Val panike, ki so ga zagnali vlada, zdravstvena stroka in mediji, se je malo polegel, saj se je izkazalo, da ni dosegla zastrašujočih napovedi, ki so po besedah priznanega slovenskega imunologa dr. Alojza Ihana temeljila na napačnih številkah in prehitrih ocenah. Informacije, ki so prihajale iz Mehike, so spominjale na najslabše iz zgodovine španske gripe – na virus, ki prodre globoko v telo, gre v pljuča in povzroči močno vnetje in se naglo širi. Poročali so o nekajodstotni smrtnosti, ker so preštevali le mrtve in težko bolne, večino ostalih z blagimi simptomi pa so prezrli. Pojavila so se nova dejstva. Na južni polobli, v Avstraliji, kjer je sedaj sezona gripe, se je izkazalo, da je blažja od navadne gripe, da je smrtnost nekajkrat manjša. Res pa je, da je pet – do desetkrat več registriranih kot lani, kar je verjetno posledica večje pozornosti in testiranja. Sicer pa v Avstraliji nimajo nič večje odsotnosti iz dela kot prejšnja leta, smrtnost zaradi gripe in pljučnice je celo pod dolgoletnim povprečjem. Približno enako je pričakovati tudi pri nas. Če se bo tokratni virus spontano zamejil, kot zdaj nekako kaže, ni verjetno, da bi se z mutacijami nenadoma prelevil v neko pošast.

Drži pa, da so virusi influence nepredvidljivi, stalno se spreminjajo, mutirajo in potrebna je določena previdnost. Ker gre za nov, neznan in zato potencialno nevaren pojav, je smiselno aktivirati vse mehanizme, ki prispevajo k učinkovitejšemu nadzoru nove gripe – da nam ne bi bilo kasneje žal. Težko je oceniti vnaprej, kaj je preveč in pretirano.

Gripa napada sezonsko, ker so UV – žarki zelo škodljivi za viruse, po drugi strani pa naj bi vitamin D, ki se tvori pod vplivom UV-žarkov, odločilno prispeval k imunosti proti gripi. Zato je več gripe pozimi, v tropih pa v deževni sezoni, ko tudi ni sonca. Virus se v kapljicah tudi dalj časa obdrži na mrazu. Pozimi smo manj odporni, sluznice so zaradi mraza in suhega zraka brez zaščitne sluzi s protitelesi. Svoje prispeva še pogostnost medčloveških stikov, zlasti šolska sezona

v hladnejših mesecih je pomemben dejavnik za širjenje okužbe.

HIGIENSKI UKREPI

Najučinkovitejši ukrep je nesporno pogosto umivanje rok. To je najboljša zaščita ne le proti virusom gripe, temveč proti večini okužb dihal, želodca in prebavil.

Otroci higienskih navad še nimajo osvojenih tako, da bi jih avtomatično izvajali. Na umivanje rok (pa tudi drugih delov telesa) jih je potrebno opozarjati in naučiti tako v šoli kot doma. Zaradi manjše samostojnosti otrok in njihovega načina življenja (druženja v šoli in zunaj nje, pri šolskih in zunajšolskih dejavnostih, pri katerih prihajajo v tesnejši stik drug z drugim) so kot nalašč za uspešen prenos virusov. Iz šolskega okolja lahko potem okužbo prenesejo tudi v domačega. Zato je pomembno, da jim večkrat povelimo in pokažemo, kako se, na primer, pravilno umiva roke. To počnemo s toplavo in milom, in to temeljito, najmanj dvajset sekund (toliko časa, da si vmes lahko zapojemo pesmico Ringaraja). Če v bližini ni umivalnika in mila, si roke očistimo z razkužilom za roke. Najbolje je, če si roke obrišemo s papirnati brisačami, ki jih po uporabi odvržemo v smeti. Ne v šoli ne doma pa osebnih predmetov ne smemo deliti z drugimi (na primer jedilnega pribora, kozarcev, brisače ipd.).

HIGIENIČNO KAŠLJANJE IN KIHANJE

K osnovni higieni spada tudi priporočilo, da se z neumitimi rokami ne dotikamo nosu, oči in ust, da si z njimi ne prenesejo okužbe. Pomembno pa je tudi higienično kašljanje in kihanje: če kašljamo ali kihamo, si usta prekrijemo z robčkom, ki ga po uporabi odvržemo v smeti. (Smeti je treba redno prazniti!) Če pri roki ni robčka, kašljamo in kihamo v zgornji del rokava.

TELESNA KONDICIJA

Potek bolezni je praviloma hujši, če nas okužba zaloti sredi hujših naprezanj, stresov, neugodnih klimatskih razmer ali v slabi telesni kondiciji. Mišice in dobra telesna kondicija so najbolj dragocena "zaloga" zdravja, ker je zdravje pravzaprav rezerva za situacije, ko smo bolj obremenjeni. In če nastane na primer okužba, je to za organizem huda fizična obremenitev, razširijo se žile, pospeši utrip, podobno kot med hitro hojo v hrib. Zato bo bolezen dobro preстал človek, ki ima rezervo – mišice, kondicijo. Človek, ki pa ne zmore vzpona na hrib, pa se sesede tudi ob malo hujši okužbi.

PREHRANA

Na odpornost organizma ima velik vpliv prehrana. Prehrane mora biti dovolj in mora biti pestra, da telo samo izbere vse potrebno. Mi s svojo glavo ne moremo biti pametnejši od organizma in zato je vsaka dieta v končni fazi ožanje prehranske pestrosti in s tem siromašenje prehrane.

PREHRANSKA DOPOLNILA

Na splošno velja, da človek rabi prehranska dopolnila, če v trenutku okužbe nima dovolj zaloga za izgraditev uspešnega imunskega odziva. Bolnik bo verjetno optimalno brez prehranskih in imunskih dopolnil preživel okužbo, če ima primerno telesno težo, če v zadnjem mesecu ni imel okužbe ali druge vnetne bolezni, če v zadnjem tednu ni imel izčrpljujočih naporov, stresov in dveh ali več neprespanih noči, če je telesno primerno aktiven in zmogljiv. Sicer pa je koristno pomagati s proteinsko bogatejšo prehrano in vitaminskimi dodatki, predvsem pa s počitkom.

Kdor zboli, naj pokliče osebnega zdravnika po telefonu in ostane doma. Seveda morajo vsi, ki kažejo bolezenske znake, torej imajo visoko vročino, kašljajo ali kihajo, ostati doma, da okužbe ne bodo širili na sodelavce, sošolce, učitelje in druge. Doma naj bodo najmanj sedem dni. Če otrok zboli v šoli, je treba takoj opozoriti starše ali skrbnika, naj pride ponj in ga odpelje domov. V primeru da zboli samo en otrok iz iste družine, pa lahko zdravi sorojenci še naprej obiskujejo pouk. Sicer pa naj bodo učitelji in starši šolarjem zgled tudi v tem, da tudi sami ostanejo doma, če zbolijo.

RIZIČNE SKUPINE

Za večino ljudi je nova gripa le blaga bolezen, saj si večina brez posebnega zdravljenja opomore v tednu dni. Zadostuje, da počivajo, uživajo zadosti tekočine in jemljejo zdravila za lajšanje spremljajočih bolezenskih znakov (visoka vročina, bolečina, kašelj, zamašen nos ...). Obstajajo pa skupine prebivalstva z večjim tveganjem za okužbo in nastanek zapletov ob obolenju za pandemsko gripo. Dokazano je, da so lahko najbolj rizične skupine tiste, ki imajo: kronične pljučne bolezni, kronične srčno-žilne bolezni, kronične ledvične bolezni, kronične nevrološke bolezni (multipla skleroza, Parkinsonova bolezen ...), imunska oslabelost zaradi bolezni ali zdravlil, sladkorno bolezen, nosečnice, ljudje, starejši od 65 let, otroci, mlajši od 2 let.

| Damjana Grubar

Foto: Alja Angeli

POTOVANJE PO DANSKI

13. avgusta sem se s prijateljem Renejem odpravila na potovanje po Danski. Obiskala sva več različnih mest in prenočila v štirih različnih hostlih ter se ustavila tudi pri moji soobčanki Ani Pincolič.

Kar me je pri Dancih najbolj presenetilo je to, da znajo zelo dobro angleško (večina mimoidočih, ki sva jih spraševala za pot), da so zelo vljudni, vendar zelo zadržani. So zelo urejeni in za svojo okolico lepo skrbijo. Vsa živa meja je lepo oblikovana, vse zelenice pa pokošene. Danci so tudi zelo patriotski, zakaj danske zastave visijo skorajda iz vsake hiše. Za namenček pa v Copenhagenu obstaja glavna zastava, ki jo s topovi pozdravljajo dvakrat dnevno.

Danska je ena izmed evropskih držav, ki ima zelo dobro urejen javni promet. V Copenhagenu (glavno mesto Danske) imajo avtobuse in metro, v primestje glavnega mesta vozi poseben vlak, ki se imenuje S-vlak, po celi državi pa poleg avtobusov vozijo še hitri vlaki. Zanimivo je, da je na Danskem z avtobusi ravno obratno kot pri nas; na avtobus vstopaš skozi zadnja vrata in izstopaš skozi sprednja vrata. Ko sva potovala od mesta do mesta, sva se vozila s hitrimi vlaki, ki so po nečem posebni. Vsak vlak ima namreč tudi tihe vagone, kjer se je prepovedano pogovarjati. Na vlakih prav tako ne prodajajo vstopnic. Če je nisi kupil, moraš plačati zelo viso-

Foto: Alja Angeli

ko kazen. V večjih danskih mestih pa imajo tudi brezplačna mestna kolesa, ki jih lahko uporabljajo tako domačini kot tudi turisti. Delujejo na enak način kot pri nas trgovinski vozički. V kolo vstaviš kovanec in ga s tem odpneš od postaje, na drugi postaji pa ga zapneš in dobiš kovanec nazaj. Javni promet pa je v tej državi še ena stvar, ki govori o visokem standardu povprečnega Danca, saj je zelo drag. Karta za metro iz centra Copenhagna pa do najinega hostla v eno smer je stala približno 4,5 evra. Kot sem že omenila, sva spala v štirih različnih hostlih. Za nočitev sva v Copenhagenu in Århusu plačala 28,5 evra, v Odenseju (rojstni kraj H.C. Andersena) pa 38 evrov. Zadnja dva dni sva preživela na Švedskem, v mestu Malmö, kjer sva za nočitev plačala le 19 evrov. Najbolj nenavadno v danskih hostlih se mi je zdelo to, da si moral na recepciji,

namesto da bi čakal v vrsti na posebnem avtomatu vzeti listek s številko in nato počakati, da se je tvoja številka izpisala nad okencem recepcije.

Na potovanju sva jedla v glavnem fast food. Zakaj? Če bi jedla v restavracijah, bi za kosilo plačala okoli 20 evrov po osebi, saj sta tako hrana kot tudi pijača tam zelo dragi. Za meni v Mc'Donaldsu, za katerega v Sloveniji plačam 4 evre, sem na Danskem odštela približno 8,5 evra. Najdražje pa je sadje, ki ga lahko kupiš samo po kosih. Kos jabolka ali banane je v trgovini stal malo manj kot 90 centov. Peciva v obliki žemelj ali rogljičkov ne poznajo. Pri njih so vsa peciva sladka. Danska je znana tudi po pivu. Naj samo omenim, da je Carlsberg znana danska pivovarna. Ko sva odšla v gostilno na pijačo, nisva pila Carlsberga, ampak neko drugo dansko pivo, ki je malo manj znano in zato tudi cenejše. Zanimivo se mi je zdelo, da tam veliko pivo ne pomeni 5 dcl piva, ampak 4 dcl. Na Švedskem pa so glede alkohola zelo strogi. Vse alkoholne pijače lahko kupiš le v specializiranih trgovinah, imenovanih System bolaret, ki se zapirajo ob treh popoldne. Cene piva na Švedskem so odvisne od tega, koliko odstotkov alkohola vsebuje določeno pivo. Čimveč odstotkov alkohola vsebuje, tem dražje je.

Ogledala sva si veliko različnih znamenitosti. Med drugim sva šla tudi v Legoland. Legoland je podoben Gardalandu, le da je tu vse zgrajeno iz lego kock. Ko sva bila na obisku pri Ani, sva si ogledala tudi mlin na veter, ki je last skupnosti v kateri Ana prebiva in študira. V Copenhagenu sva kupila posebno kartico (imenovana čudoviti Copenhagen), za katero sva plačala približno 32 evrov. Ta kartica omogoča 24 ur prost vstop v 60 muzejev, v tem času se lahko brezplačno voziš s katerikoli mestim prevozom, za določene znamenitosti, kot je na primer vožnja z ladjico po kanalih, pa imaš popust.

Čeprav se nama je Danska na trenutke zdela pregrešno draga, je bilo vse, kar sva videla vredno ogleda in tako kot meni tudi Reneju ni bilo žal, da sva izbrala prav to državo.

| Alja Angeli

OBJAVLJENI ČLANKI - AVGUST, SEPTEMBER 2009

Most bo obnovljen do konca meseca, domačini ogorčeni	Delo	4.8.2009	str. 7
Noster nostrri	Dolenjski list	6.8.2009	str. 11
Južni most bo zaprt do septembra	Dolenjski list	6.8.2009	str. 11
Festivalski teden na "otoku umetnosti"	Posavski obzornik	6.8.2009	str. 15
Obnova vendarle še poleti	Posavski obzornik	6.8.2009	str. 9
Etnološko-filmske delavnice	Posavski obzornik	6.8.2009	str. 5
Noster nostrri	Delo	6.8.2009	str. 17
Dolenjske Benetke	Delo Mag	10.8.2009	str. 44
Učili so se slovenščine	Dolenjski list	13.8.2009	str. 11
Samosvoje Slovanstvo Janeza Bršca	Dolenjski list	13.8.2009	str. 18
Praznovanje in žalovanje po posavsko	Dolenjski list	13.8.2009	str. 23
Veterani	Dolenjski list	13.8.2009	str. 32
Praznična pahljača dobrih misli	Dolenjski list	20.8.2009	str. 11
Odpri se blagoslovom, lepo mesto!	Dolenjski list	20.8.2009	str. 11
Kostanjeviški mestni ključ Bogdanu Borčiču	Posavski obzornik	20.8.2009	str. 2
Nadaljujejo tradicijo kostanjeviškega planinstva	Posavski obzornik	20.8.2009	str. 5
Mislimo na to, da bo meja padla	Dolenjski list	27.8.2009	str. 11
Nežina nova oblačila (Kum)	Dnevnik	31.8.2009	str. 9
Mami, želim v tujino! (Ana Pincolič)	Jana	1.9.2009	str. 26
Spontani, a skrbni raziskovalec	Delo	2.9.2009	str. 23
Ne bogu za hrbet, ampak v raj (Črneča vas)	Dolenjski list	3.9.2009	str. 11
Otroci radi ustvarjajo skupaj z umetniki	Posavski obzornik	3.9.2009	str. 12
Asfalt velik napredek za odročne vasi	Posavski obzornik	3.9.2009	str. 2
Unicum 09	Slovenske novice	3.9.2009	str. 28
Jamarji praznovali	Dolenjski list	10.9.2009	str. 11
Nezadovoljstvo prestavlja gradnjo	Dolenjski list	17.9.2009	str. 11
Štirje jamarski jubileji	Posavski obzornik	17.9.2009	str. 7
Srečanje duhovnikov novomeške škofije	Posavski obzornik	17.9.2009	str. 10
Petar Barišič - razstava	Delo	18.9.2009	str. 20
Petar Barišič: Barišičevo nihalo	Dnevnik	18.9.2009	str. 39
Opojna svetloba večne teme	Dolenjski list	24.9.2009	str. 20
Za otroke varen most do šole	Dolenjski list	24.9.2009	str. 11
Ločevanje občin na sodišču	Delo	30.9.2009	str. 12

PROGRAM PRIREDITEV

DATUM	URA	DOGODEK	KRAJ
21.10.	11.00	KOMEMORACIJA V SPOMIN NA PADLE TALCE	
23.10	18.00	OTVORITEV RAZSTAVE - POGLED 5	Lamutov likovni salon
25.10.	14.00	JESEN NA TAMALEM PLAC	
29.10.	18.00	DAN REFORMACIJE	Osnovna šola Jožeta Gorjupa
27.11	19.00	POGOVOR S SAŠO PAVČEK	Gostilna Kmečki hram